

Bir Benden... Bir O'ndan

İstanbul, Haziran 2007

Kapak tasarımı

Murat Gören

Teknik sorumlu ve uygulama

Nedim Zakuto

www.sanatcephesi.net

Ayrılığın 44 yılına ithafen...

BENDEN

1925	Arif Damar	Gitme Kal
1933	Cevat Çapan	Eski Yaz
1935	Kemal Özer	Sonra Bir Gün
1936	Bedrettin Aykın	İstanbul Kuşatması
1936	Nihat Ziyalan	Federico Garcia Lorca
1936	Ruşen Hakkı	Üç Kollu Irmak
1939	Afşar Timuçin	Rüzgâra Koşan Çocuk
1940	Aydın Hatipoğlu	Ziyaret
1944	Refik Durbaş	Pusula
1946	Hidayet Karakuş	Uzak Masal
1946	Hüseyin Yurttaş	"Yatar Bursa Kalesinde"
1946	Nihat Behram	Yaralı Yurdum
1948	Celal Soycan	Ölüler İçin Oda Müziği XXXVI
1950	Mesut Odman	Saptanmıştır
1951	Özgen Seçkin	Yalnızlık Lirikleri
1952	Ayten Mutlu	Gök Delisi
1952	Müslim Çelik	Dağlar ve Sabahattin
1953	Yaşar Miraç	Gurbete
1954	Arife Kalender	Uykuda Sevilen Oğlanlar
1956	Salih Bolat	Adam
1956	Turgay Fişekçi	Dokumacı Kölenin Türküsü
1956	Yavuz Özdem	Yerden Sabır Dile/ Dil Umar Çünkü
1957	Berrin Taş	Zakkum
1957	Halil İbrahim Özcan	Çatılara Alkış
1957	Muzaffer Kale	Sitem
1958	A. Ertan Mısırlı	Nazım'a Mektup
1959	Oğuz Özdem	Uzak
1959	Mustafa Köz	Yalnızlık
1959	Mustafa Ziyalan	Çıksın Artık Kanatların
1961	Ogün Hakan	De ki
1961	Zeynep Uzunbay	Kaptan Denizi Beğenmiyor
1965	Osman Çakmakçı	Buharlaşan Ruh
1966	Cengiz Kılçer	Kızıl Kuğular Gecesi
1966	Ozan Özgür	Kasaplar Kongresi
1967	Salih Aydemir	Ulukışlak Beşiği
1967	Tezer Cem	Bayan Melankoli
1968	Metin Kaygalak	Bingöl Kantatı
1973	Derya Önder	Fotoğraf
1974	Kemal Vural Tarlan	Ebedi Barış İçin Bildiri
1976	Cenk Gündoğdu	Gül Dönümü
1977	Mehmet Altun	Aşktan ve Doğumdan
1979	Ahmet Antmen	Irak Yerler Açılırken
1979	Fatih Yaşlı	Hâlâ Hayattasın
1979	Gökhan Erkan	Saban, Sapan ve Çekiç Çocuklar
1980	Hüseyin Çukur	Bebek
1981	Efe Duyan	Hayat Bilgisi
1982	Gonca Özmen	Bölünmeler
1985	Altan Türel	Sek Sek
1985	S. Aslı Gündoğar	Ararken
1986	Ekin Keçecioğlu	Kuşbakışı

NÂZİM'dan

Kıyamet Sureleri	8-9
Memleketimi Seviyorum	12-13
Kanter İçinde	16-18
Ceviz Ağacı	20-21
Cenaze Merasimim	22-23
Bir Cezaevinde, Tecritteki Adamın Mektupları III	24-26
Sıcaklarda	28-29
Türk Köylüsü	30-31
Yılbaşı	32-33
Alarga Gönül	34-36
Piraye İçin Yazılmış: Saat 21-22 Şiirleri	38-40
1945 yılı Aralık ayının dördü	
İstanbul'da Tevkifane Avlusunda	42-44
Üç Selvi	46-47
Piraye İçin Yazılmış: Saat 21 Şiirleri / 6 Aralık 1945	48-49
Piraye İçin Yazılmış: Saat 21-22 Şiirleri	50-51
[Ne Güzel Şey Hatırlamak Seni]	
Kadınım Brest'e Kadar Benimle Geldi	52-54
Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı	56-57
Mavi Gözlü Dev, Minnacık Kadın ve Hanımelleri	58-59
Bulutlar Adam Öldürmesin	60-62
Yürümek	64-65
Salkımsöğüt	66-67
Bir Genç Adama... Hakim Heraklite... Yıldızlara ve Aşka Dair	68-69
Nerden Gelip Nereye Gidiyoruz	70-72
Gözlerin	76-77
Portatif Karyola	78-79
Yaşamak Kasideleri I	80-81
Taranta - Babu'ya Beşinci Mektup	84-85
Piraye İçin Yazılmış: Saat 21-22 Şiirleri / 24 Eylül 1945	88-89
Piraye İçin Yazılmış Saat 21 Şiirleri / 30 Eylül 1945	90-91
Kışlık Saray	92-95
Hâlâ Servilerde Ağlıyorlar mı?	98-99
Feryâd-ı Vatan	100-101
Zafere Dair	102-104
Gazete Fotoğrafları Üstüne / Adnan Bey	106-107
Bahri Hazer	108-109
Bulut mu Olsam	112-113
Nikbinlik	114-115
Sükut	116-117
Beyazıt Meydanı'ndaki Ölü	118-119
Karıma Mektup	120-121
Don Kışot	124-125
Saman Sarısı	126-128
Mavi Liman	130-131
Mor Menekşe, Aç Dostlar ve Altın Gözlü Çocuk	132-133
Çocuklarımıza Nasihat	134-135
Otobiyografi	136-138
Masalların Masalı	140-142
Beş Satırla	144-145
Belki Ben	146-147
Bir Hazin Hürriyet	148-149

Daha Yeni Başlıyoruz

44 yıl geçti, kocaman 44 yıl. Türkiye şiiri bundan 44 yıl önce yetim kaldı. O'nunla bir dönem kapandı ve yeni bir dönem açıldı. İnsanlar O'nun şiirleriyle âşık oldular, O'nun şiirleriyle öfkelendiler ve O'nun şiirleriyle mücadeleye katıldılar. Ve bütün bunlar olup biterken O'nu yasaklama çabaları da eksik olmadı. Kitaplarını yaktılar veya yakmak zorunda bıraktılar; onları okuyanlara işkence ettiler ve insanlar O'nun kitaplarını bahçelerine gömdüler.

Bugün kitap yakmamız ve gömmemiz söz konusu değil. Sermaye dediğimiz canavar "demokrasi" kisvesi altında saldırıyor bugün. Sanat, sermaye kurumlarının adlarını temize çıkarmaları için bir vesile haline mi gelecek? Sanatçı, halkına değil, sponsorlara karşı mı sorumlu olacak? Sermaye demokrasisi, gün geçtikçe özgürlüğümüzü daha da kısıtlıyor.

Binlerce sanatçısına yaşamını kazanmanın olanaklarını vermeyen, toplumu sanattan uzak tutmak için elinden geleni yapan bu düzen, telif hakları yasalarını kullanarak bu tahakkümü devam ettirmeye çalışıyor.

"Nâzım Hikmet'in şiirleri, hiç kimsenin tekelinde olmadığı gibi halkındır", dedik. "Hayır, yeni bir yasak koyamayacaksınız Nâzım'a", dedik. Bunu ısrarla haykırmaya devam ediyoruz.

Elinizdeki seçki işte bu haykırmanın bir ürünü. Sanat Cephesi "Ustalar Gençler Yan Yana" dizisinin ilk kitabından sonra Nâzım Hikmet Ran'ın 44. ölüm yıldönümü anısına bu seçkiyi yayınlıyor. Seçkide 1925 ile 1986 tarihleri arasında doğmuş olan şairlerden Nâzım'dan seçtikleri birer şiirle birlikte kendi şiirlerine de yer veriyoruz.

Sanat Cephesi, sermayenin sanatı tahakküm altına alma çabalarının karşısında durmaya aynı kararlılıkla devam edecek. Bu seçki, önümüzdeki yüzyılda Türkiye şiirinde esecek rüzgarlar için ipuçları barındırıyor. Yunus Emre'den, Pir Sultan'dan, Nâzım Hikmet'e uzanan "savaşımçı ozan" geleneği devam ediyor, edecek.

Tüm şair dostlara ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Sanat Cephesi

ARIF DAMAR
(1925)

GİTME KAL

Nice nice acıları aklına getir
Bunca yoksulluğu aklına getir
Gözyaşlarını aklına getir
"GİTME KAL" var yok dinlemez bir çocuk isteğidir
Gitme aklına getir

Kıraç mı kıraç toprakların üstüne
Güneşler açar yağmurlar kesilince
Çırılçıplak kayada yeşerir inci ağacı
Dağların kuytusunda bir uslu çiçek
Dağıtır mavisini kendi kendine
Gitme beraberlik içinde
Nasıl sevinirdik aklına getir

Her şeyi her şeyi aklına getir
Gece yarılarını aklına getir
Söylediklerini aklına getir
Sinsi yağmurlar yağıyordu
Soğuktu
Yaktığımız ateşi aklına getir

8

Nelerden geçiyorsun aklına getir
Gitme dünyamızın her yerinde
Yorgun eller gülleri derleyince
Ellerin sevincini aklına getir
Güllerin sevincini aklına getir

Ne çok severdik seni aklına getir

NÂZİM HİKMET

KİYAMET SURELERİ

1

ALÂMETLER SURESİ

Yedi kat yerin altından uğultular geliyor.
Çok alâmetler belirdi, vakit tamamdır.
Haram sevaboldu, sevap haramdır.
Ak kurt, kara tahtayı daha bir yol kemirir,
çekin ki körükleri
ateşe girdi demir.

Çok alâmetler belirdi, vakit tamamdır.
Duyuldu kim ölüm satılıp kâr edile,
kendi kendilerin reddü inkâr edile
ve duyuldu kabuğuna tık ettiği civcivin.
Duyuldu uykusundan uyandığı
zincirinden başka kaybedecek şeyi olmayan devin.

Yedi kat yerin altından uğultular geliyor.
Medet yoktur, bakma geri.
Kantarma zapteyleyemez oldu beygiri.
Çıkmış üzengiden, ayağı yok mu?
Kan sızar, şâk olmuş, dudağı yok mu?
Gider, böyle gider, dahi gider
bu âteş yolların durağı yok mu?
Bu yol orda biten yoldur.
"Türabolmak ne müşküldür..."

Çekin ki körükleri
ocağa girdi demir.
Bir ateş külçesi düştü buzların ortasına.
Alâmetler belirdi, kıyamet alâmetleridir.
Haberdir, erişmekte kaynayan su galeyana noktasına.

TEBAHHUR SURESİ

Pehlivanlar cümle libastan soyunmuş, üryan idiler,
herbiri aşikâr etmişti zamirin.
Gök kubbe sıcaktı ve kan kokuyordu,
encam
tavı gelmiş demirin.

Vadenin irişip çattığını bildiler,
kavaklar titreşip yere eğildiler,
ve çınar ağaçları
gördüler haykıraraktan,
köklerinin yılan ölüleri gibi
koptuğunu topraktan.

Pehlivanlar cümle libastan soyunmuş, üryan idiler.
Kızıl kanatlı kuşlar kayalarda
hazırdı atlamaya.

10 Vadenin irişip çattığını bildiler,
kabardı, köpüklendi dalgalar
başladılar çatlamaya.

Gök kubbe sıcaktı ve kan kokuyordu.
Ve rûzigâr
yükseldi ağır ağır, çoğaldı gitgide
birikti, birikti ve ânı-vahitte
"Ah edildi derinden
yer oynadı yerinden,"
yıkıldı köprüler kemerlerinden,
yazılı taşlar kapandı yüzükoyun.

Bu dem kıyamet demidir,
bu, buhara inkılâbıdır kaynayan suyun...

CEVAT ÇAPAN
(1933)

ESKİ YAZ

Eski bahçede, paslı sapını tutarken tulumbanın
küllenen ateşe sürdüğün cezve,
tozlu yaprakların gölgesinde çürüyen iskemlede
bir yandan seni seyrediyorum-
gençliğin canlanıyor belli belirsiz.
Birlikte türküler söyledik kısık bir sesle.
Gerçekten öyle güzel miydi dokunduğumuz her şey?
Bize mi öyle gelirdi soluduğumuz gece
bir baharatçı dükkânının bin bir çeşidiyle?
İster izinle dönelim gurbetten
tahta bavullarımızda Malatyalı Fahri'nin plakları,
ister sıra dediğimiz dağ köyü
toprak damında loğuyla, çırasıyla
ve gökyüzü yıldızlarıyla donatsın yaz gecelerimizi-
kekik kokusu bağışlayan bir yel eserdi
ve bilirdik, dağların ardındaydı her şey,
Çerkez eyerini ne zaman vursak kara kırsrağa,
İşte biz hep o dağları aşmak isterdik.

12

Sonra ne oldu bize? Nereye savruldu herkes?
Ve ben şimdi seni seyrederken
canlanan gençliğinle eski bahçede,
eprimiş çerkez eyeri, külrengi iskemle,
belli belirsiz bir türkü kısık bir sesle
yansırken tozlu yaprakları silanın
acı sularında unutulmuş kuyunun

NÂZİM HİKMET

[MEMLEKETİMİ SEVİYORUM]

3

Memleketimi seviyorum :
Çınarlarında kolan vurdum, hapisanelerinde yattım.
Hiçbir şey gidermez iç sıkıntımı
memleketimin şarkıları ve tütününü gibi.

Memleketim :
Bedreddin, Sinan, Yunus Emre ve Sakarya,
kurşun kubbeler ve fabrika bacaları
benim o kendi kendimden bile gizleyerek
sarkık bıyıkları altından gülen halkımın eseridir.

Memleketim.
Memleketim ne kadar geniş :
dolaşmakla bitmez, tükenmez gibi geliyor insana.
Edirne, İzmir, Ulukışla, Maraş, Trabzon, Erzurum.
Erzurum yaylasını yalnız türkülerinden tanıyorum
ve güneye
pamuk isleyenlere gitmek için
Toroslardan bir kerre olsun geçemedim diye
utanıyorum.

13

Memleketim :
develer, tiren, Ford arabaları ve hasta eşekler,
kavak
söğüt
ve kırmızı toprak.

Memleketim.
Çam ormanlarını, en tatlı suları ve dağ başı göllerini seven
alabalık
ve onun yarım kiloluğu
pulsuz gümüş derisinde kızılılarla
Bolu'nun Abant gölünde yüzer.

Memleketim :
Ankara ovasında keçiler :
kumral, ipekli, uzun kürklerin parıldaması.
Yağlı, ağır fındığı Giresun'un
Al yanakları mis gibi kokan Amasya elması,
zeytin
 incir
 kavun
ve renk renk
 salkım salkım üzümler
ve sonra karasaban
ve sonra kara sığır
ve sonra : ileri, güzel, iyi
 her şeyi
hayran bir çocuk sevinciyle kabule hazır
çalışkan, namuslu, yiğit insanlarım
 yarı aç, yarı tok
 yarı esir...

KEMAL ÖZER
(1935)

SONRA BİR GÜN

Ben bir kılavuzum
bakmakla görmek arasında

Ben bir kılavuzum
yılların bilediği

İşim gücüm
görünür kılmak
bakılan her şeyi

Bilmiyordum
dünyaya susadıklarını
gezginlerin
önlerine düşüp
kılavuz olmadan önce

Bilmiyordum
bir kenti gezdirmenin
bir yazgıyı açıklamak olacağını
kulak vermeden önce
ne söylediklerine
anıtlarla çeşmelerin

16

Evet bilmiyordum
neler anlattığını
şu kulenin
şu oymaların
şu sedef çekmecenin
görmüyordum baksam bile
kime karşı
kaçıncı yüzyıldan
kimin eliyle
bakılanla görüleni ayıran
bir peçe vardı hepsinin yüzünde

Sonra bir gün
çekildi peçe
neye baktımsa
başladım görmeye

Sonra bir gün
başladım dile getirmeye
bakıp da gördüklerimi:
"Korunmak için yaptırıldı şu kule
Ceneviz saldırısından"
"Ondördüncü yüzyıldan şu oymalı kapılar"
"Sultan Orhan kestirdi şu gümüş sikkeleri
Bursa'daki saltanatında"

O çarşı senin, bu saray benim
yıllar yılı dolaştım durdum
anlattım durdum İstanbul'u
aktararak dillerine
başka ülkelerden gelenlerin

Kanlı canlı Almanlarla
konuşkan İtalyanlar
deliyürek kızlarla
ağırayak yaşlılar
otellerine dönerken
her akşam doygun, sevinçli
ben de yolunu tuttum evimin
doğrulttum gündeliğimi

17

Sonra bir gün
anladım ki çekilmesi gereken
bir peçe daha var
bakılanla görülenin arasında

Murassa bir kılıcı övüyordum
soğuk benizli kuzeylilere
bir akşamüstü
sayıp döküyordum
nasıl dövmüş çeliğini
baş silah ustası sarayın
birden
bir aydınlık içinde kaldım
yeni kesilmiş insan gırtlığının
açılıp kapandığını görmeye başladım
arkadaki duvarda
görmeye başladım birden
fışkırmaya hazırlandığını kanın
birikerek hisşirtilarla
kesik gırtlığın ucunda

Başladım o günden sonra
bir peçeyi daha kaldırmaya
baktıklarımın yüzünden
bir kılıç çıkınca karşıma
başladım tutan eli de
kesilen gırtlığı da
fışkıran kanı da anlatmaya

NÂZIM HİKMET

KANTER İÇİNDE

Yapıcılar türkü söylüyor
yapı türkü söyler gibi yapılmıyor ama.
Bu iş biraz zor.
Yapıcıların yüreği
bayram yeri gibi cıvıl cıvıl
ama yapı yeri bayram yeri değil,
yapı yeri toz toprak.
Çamur, kar.
Yapı yerinde ayağın burkulur
ellerin kanar.
Yapı yerinde ne çay her zaman şekerli
her zaman sıcak,
ne ekmek her zaman pamuk gibi yumuşak
ne herkes kahraman
ne dostlar vefalı her zaman.

Türkü söyler gibi yapılmıyor yapı
bu iş biraz zor,
zor ama
yapı yükseliyor, yükseliyor.
Saksılar konuldu pencerelere
alt katlarında.
İlk balkonlara güneş taşıyor kuşlar
kanatlarında.
Bir yürek çarpıntısı var her putrelinde
her tuğlasında
her kerpicinde.
Yükseliyor, yükseliyor yapı
kanter içinde.

Moskova, 1955

BEDRETTİN AYKIN
(1936)

İSTANBUL KUŞATMASI

II.

mavisiz bir İstanbul'dayız
uzun karanlık gecemiz
onulmaz gurbetimizle
acı değişmeyen adresimiz yine

yalnız değiliz bir bakıma
her yer bizimkilerle dolu
o büyük yabancılığımızı saymazsak
İstanbul giderek daha da Anadolu

hüznümüzdür Yeditepe'den yükselen
kuşatılan biz miyiz yoksa İstanbul mu
sancır gece sonsuz gökdelenlere karşı
ak bir mendildir zaman siler acımızı

NÂZİM HİKMET

CEVİZ AĞACI

Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda,
budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda.
Yapraklarım suda balık gibi kıvıl kıvıl.
Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,
koparıver, gözlerinin, gülüm, yaşını sil.
Yapraklarım ellerimdir, tam yüz bin elim var.
Yüz bin elle dokunurum sana, İstanbul'a.
Yapraklarım gözlerimdir, şaşarak bakarım.
Yüz bin gözle seyredirim seni, İstanbul'u.
Yüz bin yürek gibi çarpar, çarpar yapraklarım.

Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

1 Temmuz [1957], Balçık

NIHAT ZİYALAN
(1936)

FEDERİCO GARCİA LORCA

dürtüp duran tüfeklere doğru döndüm
yüzü öne eğik şeylerdi
ellerimi arkadan bağlayın dedim
yürüdükçe
ileri çıksın göğsüm

tozlu yol önüme savruluyor
yürüyüşümün dili dolaşıyordu
şimşekten daha çabuk geçen
geçen zamanı şiire dönüştürüyordum
kalem kağıt diyecek zaman yoktu
görebildiğim her şeye yazdım
duyabildiğim
düşünebildiğim her şeye
bu son şiirimdi biliyorum

22 bir ağaca yasladıklarında
çakan şimşekti şiir
dayandığım ağaç sırtını verdi
gözüme geldik
uçuşunu havada bekleten bir güvercinle
gürledik bir kanat vuruşuyla
çekildik gökyüzüne

bir tek şey aklıma takılı kaldı
sözleşmiştik arkadaşlarımla
suyun akışını toplayıp
bir suyun akışına ekleyecektik
yarına demiştik
yarına

Sydney

NÂZİM HİKMET

CENAZE MERASİMİM

Bizim avludan mı kalkacak cenazem?
Nasıl indireceksiniz beni üçüncü kattan?
Asansöre sığmaz tabut,
merdivenlerse daracık.

Belki avluda dizboyu güneş ve güvercinler olacak,
belki kar yağacak çocuk çığlıklarıyla dolu,
belki ıslak asfaltıyla yağmur.
Ve avluda çöp bidonları duracak her zamanki gibi.

Kamyona, yerli gelenekle, yüzüm açık yükleneceksem,
bir şey damlayabilir alınıma bir güvercinden : uğurdur.
Bando gelse de, gelmese de çocuklar gelecek yanıma,
meraklıdır ölülere çocuklar.

Bakacak arkamdan mutfak penceremiz.
Balkonumuz geçirecek beni çamaşırlarıyla.
Ben bu avluda bahtiyar yaşadım bilemediğiniz kadar.
Avludaşlarım, uzun ömürler dilerim hepinize...

963 Nisan, Moskova

RUŞEN HAKKI
(1936)

ÜÇ KOLLU IRMAK

1./

Odaların didik didikliği
tırlapsızlığı çocukların
sen yoksun ya

akşamla başlıyorsa da
gayri korkutmuyor beni
elim kolum daha bir yatkın
çeliğe su verileli

2./

Döver mi ana kuzusunu
ne kadar hırpalansa
bir bulut alçalsa
bir yıldız ağsa
akar dilek sesi içimizde
ve umut kırpıntıları
taşına taşına karınca ağızlarla
yeniler bir günü daha
avutarak ayrı ayrı
analarla çocukları

24

3./

Gün yükselir
gün ağar
sayılı gündür tükenir
çıkarsın

çıkamaz akıllardan
toprağın toprak
suyun su
göğün gök olduğu
ve boşluğu
sömürülen zamanın

4./

Ağaç adlarını ezberletiyorum
toprağın nabzını dinletiyorum
gıki çıkmıyor

ve daha ufacık demeğe
dilim varmıyor

toprağa alışsın
ağaçlara dadansın
kuş uçuşlarını çizsin
ufacık yüreğine

5./

Büyük kız şiire düşkün
ortancası resme
ya bu kime çekmiş
burnu kokuya yatkın
dili türküye

işte Nâzım
Balaban
ve Ruhi
şu ufacık çocukta
uç kollu ırmak gibi

NÂZİM HİKMET

BİR CEZAEVİNDE, TECRİTTEKİ ADAMIN MEKTUPLARI [BUGÜN PAZAR]

3

Bugün pazar.
Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar.
Ve ben ömrümde ilk defa gökyüzünün bu kadar benden
uzak

bu kadar mavi
bu kadar geniş olduğuna şaşarak,
kımıldanmadan durdum.

Sonra saygıyla toprağa oturdum,
dayadım sırtımı beyaz duvara.
Bu anda ne düşmek dalgalara,
bu anda ne kavga, ne hürriyet, ne karım.
Toprak, güneş ve ben
Bahtiyarım...

AFŞAR TİMUÇİN
(1939)

RÜZGÂRA KOŞAN ÇOCUK

Rüzgârı tutmaya koşan çocuk
Kar fırtınalarına alışık değilsin
Seni incitmesin soğuk akşamlar

Bir kibrit çöpü gibi kimsesizsin
Karanlık yollara düşerken
Yolunu kesmesin dağlar

Kapkara boşluklara dalacaksın
Gececeksin korkunç ormanları
Bulutlar ellerinden kayıp gidecek

Bu serüven bitmeyecek
Kendini yokluklara hazırla
Dönüş yok
Güneşi bulana kadar

AYDIN HATİPOĞLU
(1940)

ZİYARET

Nazım Hikmet'e

Merhaba Nazım Hoca
Merhaba Nazım Ağabey
Merhaba koca usta
Geldim işte
Gene geldim
Yıllar sonra

Geçen görüşmemizde yazdı
Bu sefer kış
İstanbulda bahar gibiydi havalar
Ben yaşlandım biraz gördüğün gibi
Sen hiç değişmemişsin bana kalırsa
Hani fotoğraflarına baktık ya Ekberin evinde
O resimlerdeki gibisin hâlâ
İstanbul çok değişti sen görmeyeli
Evet Kadıköy'de duruyor Süreyya sineması öylece
Ama Bahariye caddesi cıvıl cıvıl
Eskiden bir Beyoğlu'nda görülürdü öyle kalabalık

30

Dostların çoğu iyi selamları var
Dinamo İlhami Bekir A.Kadir
Sıkılıyorsun burada biliyorum
Dehşetli özlüyorsun vatani
Baksana ben bile özler oldum
Şurda üç beş gün oldu ayrılalı

NÂZİM HİKMET

TÜRK KÖYLÜSÜ

Topraktan öğrenip
 kitapsız bilendir,
Hoca Nasreddin gibi ağlayan
 Bayburtlu Zihni gibi gülerdir.
Ferhad'dır,
 Kerem'dir,
 ve Keloğlandır.

Yol görünür onun garip serine,
analar, babalar umudu keser.
Kahbe felek ona eder oyunu.
Çarşambayı sel alır,
bir yâr sever
 el alır,
kanadı kırılır
 çöllerde kalır,
ölmeden mezara koyarlar onu.
O, "Yunusu biçâredir
 baştan ayağa yâredir",
ağu içer su yerine.
Fakat bir kerre bir derd anlayan düşmesin önlerine
ve bir kerre vakterişip :
 "- Gayrık yeter!.."

31

 demesinler.
Ve bir kerre dediler mi :
"İsrafil surunu urur
 mahlukat yerinden durur",
toprağın nabzı başlar
 onun nabızlarında atmağa.
Ne kendi nefsinin korur
 ne düşmanı kayırır,
"Dağları yırtıp ayırır,
kayaları kesip yol eyler âbıhayat akıtmağa..."

REFİK DURBAŞ
(1944)

PUSULA

Annemin öldüğü yaşı çoktan geçtim
suyun vefası ve acılar
- bir de gökyüzü
çocuklarım olsa da

Babamın öldüğü yaştayım artık
gurbeti sıla, sılası hicran
- bir de yalnızlık
arkadaşım olsa da

Ama gönlüm hâlâ
oğlumun âşık olduğu yaşta
- sevdanın pusulası
anılarım olsa da

İki güvercin ey ömrüm
yılların omuzuna tünemiş
biri hayat, öteki ölüm
yaşadığım olsa da

NÂZİM HİKMET

YILBAŞI

Yağdı, bütün gece yağdı kar
yıldızlarla aydınlanarak.
Bir şehir, bir sokak, bir ev var,
ahşap bir ev, uzak mı uzak.

Yatıyor minderde bir çocuk,
benim oğlan, sarışın, tombul.
Misafir yoktu, kimseler yok.
Pencerede fakir İstanbul.

Öttü acı acı düdükler.
Hapislik gibidir yalnızlık.
Kapadı kitabı Münevver,
ağlayıverdi yumuşacık.

Bir şehir, bir sokak, bir ev var,
ahşap bir ev, uzak mı uzak.
Yağdı, bütün gece yağdı kar
yıldızlarla aydınlanarak.

**Moskova, Peredelkino
23 Mart 1956**

HİDAYET KARAKUŞ
(1946)

UZAK MASAL

tarlada
buruk ve tedirgin uyurdum
özlerdim denizleri
haritalarda yüzen gemilere bakarak
buğdayların içinde yattığım gecelerde

deniz uzak
serüven adımlarım
tökezlemiş tümünden
kendimi salıncaklarda denedim
atlas kokulu dağlarda
öldüğümünden

evde
böcekli direklerin direnmesiyle
uykularımı bölen kanlı bir yatağan
sokaklar تنها
gökler boş
günahlarından arınmak için hayat
namaz kılar durmadan

34

kuşluk vakti
herkes yazıda yabanda
arılar
çiçek kokularına taparken
çocuklar
uzaktaki annelerine söylüyor
en güzel sözcükleri

çiçek tozları
annemin kokusuyla
gezer köyün üstünde
bir yanım şıkırdım kavak
bir yanım kırık hava
çıplak kırların kokusu
yeni baharlar ekler toprağa

ekinde yorgun ve yarısız
yığınların dibinde yattım
ağızma yılan akmasın diye
sarmısak ezdiler bir tasta
bilseler bir şiire gireceğini
badem ezerlerdi derhal
yılan aldırmadan

geçmişe ahlanmak değil işim
gün be gün
ne almışsam yaşamdan
bir gün önüme çıkıp
hakkını istiyor benden
verdiği anın
işte şimdi bu şiirle ödüyorum
beni yaşatanların anısını
annemin sarımsağın ve yılanın

2000

NÂZİM HİKMET

ALARGA GÖNÜL

Alarga gönül :
Demir al..
Kırmızı bir amiral
gibi kaptan köprüsüne çık..
Karşında deniz :
kaşı çatık
sana bakan
kocaman
bir mavi göz..
Alarga gönül.
Palamarı çöz...
Amiral
demir al.

Gönül kaptan köprüsüne çık..
Çayır kokusu alan
bir tay gibi kokla açık denizleri..
Çevirmesin senin kafanı geri
geride kalanlara doğru giden
dümen suyunun köpüklü izleri..

36

Alarga gönül,
palamarı çöz...
Amiral
demir al..
Sür gemiyi dalgaların gözüne..
Kulak asma Fikret'in sözüne..
Çocuğum anan
olan:
denize inan..
Alarga gönül.
Daha alarga
daha alarga
daha
daha!
Alarga gönül
alarga...

1930

HÜSEYİN YURTTAŞ
(1946)

“YATAR BURSA KALESİNDE”

farkındayım
o çınar
kolları upuzun
örter anadolu'yu
serin bir türküsü var

milyon yaprağıyla gülümser
maviliklerle sarhoş
salındıkça
deli derviş coşkusu
toprağı sarsar

sestir,
zindanlardan salınmış
meydanları dolaşır
tarlalara uzanır
elinden tutar köylülerin
fabrikalarda
son vardiya öncesi
işçilerle konuşur soluk soluğa
sestir
zindanlardan salınmış
nice seslerle buluşur

bir görünmez yanı vardır
gözlerden gizli
aşar bütün mekânları
ve zamanları
yol gösterir ona
“tornacı şefiğin gömleği”
kör karanlıkta
sanmayın ki yatar o
yatar bursa kalesinde

o uzak şehir gibi kalabalık
o uzak şehir gibi gizemli
o uzak şehir gibi sisler ardında
kadınlar geçer düşlerinden
yalnızlığına merhem
yüreğine kamçı
kadınlar

bir vatan dalgaları şiirlerinde
zindanlarda çürüttüğümüz adamın
volta vurduğu mapusanelerden
ırmaklar doğar denizlere kavuşur
toprak kabarır baharlar peydalanır
ahı yerde kalanlar konuşur
lokması çalınanlar
bir vatan dalgaları şiirlerinde
vatansız bıraktığımız adamın

şimdi orda
özleminden titrer toprağı
bir güldür tomurur
solgun ve mahzundur yaprağı

nâzım, nâzım
anımsadıkça
bir deprem iniltisi içimde
göçer bir yanım

1996

NÂZİM HİKMET

PİRAYE İÇİN YAZILMIŞ: SAAT 21-22 ŞİİRLERİ 1945 YILI ARALIK AYININ DÖRDÜ

İlk göz göze geldiğimiz günkü elbiseni çıkar sandıktan,
giyin, kuşan,
benze bahar ağaçlarına...

Hapisten

mektubun içinde yolladığım karanfili tak saçlarına,
kaldır öpülesi çizgilerle kırıxık beyaz, geniş alnını,
böyle bir günde yılgın ve kederli değil,

ne münasebet,
böyle bir günde bir isyan bayrağı gibi güzel olmalı
Nazım Hikmetin kadını...

NİHAT BEHRAM
(1946)

YARALI YURDUM

Acır ırmak, kıvrım kıvrım yaralı...
Su acır, köpük acır...
Yoncadan dudaklarında hisşirtisiyla başağın
üşür toprak, taş ürperir...
Nasıl da yapayalnız ağlar da ağlar
sedeften gözyaşlarıyla deniz...
Mermerin göğsü kan içinde,
kök yanık, can kıyım kıyım,
asmanın kıvırcığı kül karası...
Dili yok ki bağırsın çimen
ezilmiş zümrütün üzüntüsünü,
küskün yüzünü parçalanmış mercanın...
Sılam benim, yuvam, kınım, kovanım;
korunağı umudumun, barınağım, sığınağım;
kanadı kırılmış turna, baharı çalınmış ömür,
yolunmuş filizi yeryüzünün..
Toprak soylu, tay huylu, puslu, doğulu yurdum...
Ah, kanar da kanar canımın duldasında,
saranı da yok yaralarının
soranı da...

42

Dorukların dumanı, rüzgârın çığıltısı;
kekikle, reyhanla, incirle, narla
dokunmuş duvağı denizlerin...
Ağzında hirçin dalgaların uğultusu
bağrında bozkır, koynunda uçurumlar;
tazıdan kıvrak, kızılıcıktan zarif, kelebekten yumuşak,
saf mı saf, inatçı mı inatçı, külhan mı külhan;
ayvadan kekre, kayadan sert, çaylaktan yaban,
şahinden cesur, sincaptan ürkek, sakadan korkak;
Köroğlu'nun katışıksız öfkesi,
Karaca'nın kırışıksız sevdası,
Dadal'ın sazi, Yunus'un izi, Nazım'ın sözü...
Buzlu yurdum, yazlı yurdum, tozlu yurdum...
Harman yerim, fındık dalım, pamuk gülüm...
Sessiz yurdum, süssüz yurdum, öksüz yurdum...
Dertli başım, yetim aşım, mezar taşım...

Gölünden güneşine, yeminden yemişine
talancının, yalancının sözüne kanmış,
yanışından, donuşundan habersiz,
baygın mı baygın;
yakuttan alnı, serçeden gönlü bebeklik beşiğimin
düşsüz, gülüşsüz
ayaz mı ayaz...
Ayılır da ardım sıra meleşir
yudum yudum yüreğimi üleşir diye
avaz avaz bağırir da bağıririm
ayılıp duymaz...

Yıldızlarla tutuşup
geceleri uzaktan beni
çağırır da çağırır...
Koşarım, sızısı hızım olur...
Gün olur uyanır diye uykusundan, koşarım...
Yazı yazım, güzü güzüm...
Ah, yarası var bağırimda yüreğim kadar.

NÂZİM HİKMET

İSTANBUL'DA, TEVKİFANE AYLUSUNDA [FEVKALÂDE MEMNUNUM DÜNYAYA GELDİĞİME]

2

Fevkalâde memnunum dünyaya geldiğime,
toprağını, aydınlığını, kavgasını ve ekmeğini seviyorum.
Kutrunun ölçüsünü santimine kadar bilmeme rağmen
ve meçhulüm değilken güneşin yanında oyuncaklığı
dünya, inanılmayacak kadar büyüktür benim için.
Dünyayı dolaşmak,
görmediğim balıkları, yemişleri, yıldızları görmek isterdim.
Halbuki ben
yalnız yazılarda ve resimlerde yaptım Avrupa yolculuğumu.
Mavi pulu Asya'da damgalanmış
bir tek mektup bile almadım.

Ben ve bizim mahalle bakkalı
ikimiz de kuvvetle meçhulüz Amerika'da.
Fakat ne zarar,
Çin'den İspanya'ya, Ümit Burnu'ndan Alaska'ya kadar
her mili bahride, her kilometrede dostum ve düşmanım var.
Dostlar ki bir kerre bile selâmlaşmadık
aynı ekmeğe, aynı hürriyet, aynı hasret için ölebiliriz.
Ve düşmanlar ki kanıma susamışlar
kanlarına susamışım.

Benim kuvvetim :
bu büyük dünyada yalnız olmamaklığımdır.
Dünya ve insanları yüreğimde sır
ilmimde muamma değildirler.
Ben kurtarıp kellemi nida ve sual işaretlerinden,
büyük kavgada
açık ve endişesiz
girdim safıma.

Ve dışında bu safın
toprak ve sen
bana kâfi gelmiyorsunuz.
Halbuki sen harikulâde güzelsin
toprak sıcak ve güzeldir.

CELAL SOYCAN
(1948)

ÖLÜLER İÇİN ODA MÜZİĞİ - XXXVI

- A. Maya'lar ölüm törenlerinde kollarını keserlermiş ölünün- seyreden dirilerle karıştırılmasın diye.. anlaşılın yetmezmiş ölümün işareti o zamanki tanrıya:

-çeken ya da iten bir fotoğraf nasıl sığmazsa albüme, bir ölünün ödeşme telaşı da önce kollarında susmalı!

bazı şeyler bir ölüye fazla mıdır hep?

- B. alacakları geçiniz ama kardeşler borç ödenmeli! avucumuzda çivi delikleri eksiltse de sunduğumuz buğdayı, borçlu bir ölünün ne fazlası kalır diriden?
- C. kolları kesilen ölü unutmaya başlar belki bırakılan elinde genleşen boşluğu; peki bırakılan kadar mıdır bir ölü uzayan ve çürüyen şeylerin cebinde?

yağmurlu göğe doğru serpilmiş bir avuç su:
Maya'lı kolsuz atalarımın ben kol kola-

NÂZİM HİKMET

ÜÇ SELVİ

Kapımın önünde üç selvi vardı.
Üç selvi.
Selviler rüzgârda sallanırlardı.
Üç selvi.
Kökleri yerde, başları yıldızlarda
üç selvi.
Selviler sallanırlardı rüzgârda.
Üç selvi.
Bir gece düşman bastı evi.
Üç selvi.
Yatağımda öldürüldüm ben.
Üç selvi.
Kesildi selviler köklerinden.
Üç selvi.
Artık ne kökleri yerde, başları yıldızlarda
üç selvi.
Selviler sallanmıyorlar rüzgârda.
Üç selvi.
Mermer bir ocakta parçalanmış yatıyor
üç selvi.
Kanlı bir baltayı aydınlatıyor
üç selvi.

1933

MESUT ODMAN
(1950)

SAPTANMIŞTIR

sen benim küçücük kızımsın
tutarım avcumda kaybolan elinden
alır götürürüm koşturan kırlara
görürüm diye topladığın papatyaları masamda
yıllar sonra birden kapımı açtığımda
sonbahar mı kış mı hangi mevsimdeysem
durmuş oturmuş sevgilin olarak senin
haydi omzuma küçüğüm derim
çıkıyoruz şimdi uzun sürecek bir yolculuğa
anlatırsın belki sonunda
ne bulduğunu bütün o beni öldüren adamlarda

sen benim komünistliğine bayıldığım oğlumsun
uzaklardan bakarım sana
dostların armağanı fotoğraflarda
bir türlü kestiremediğim yelelerin savrulurak
sokmaktasındır gözüne adını taşıyan bir gazeteyi
gelip geçen yoksul yoksun halkımızın
elbet gün gelir anlatırsın
neler dediğini o kocaman gözlü kızın
açıklarken seni sarsan kararını
bir eylem dönüşü muhtemelen sabaha karşı

NÂZİM HİKMET

PIRAYE İÇİN YAZILMIŞ: SAAT 21 ŞİİRLERİ 6 ARALIK 1945

Onlar ümidin düşmanıdır, sevgilim,
akar suyun,
meyve çağında ağacın,
serpilip gelişen hayatın düşmanı.
Çünkü ölüm vurdu damgasını alınlarına :
-çürüyen diş, dökülen et-,
bir daha geri dönmemek üzere yıkılıp
gidecekler.
Ve elbette ki, sevgilim, elbet,
dolaşacaktır elini kolunu sallaya sallaya,
dolaşacaktır en şanlı elbisesiyle : işçi tulumuyla
bu güzelim memlekette hürriyet...

ÖZGEN SEÇKİN
(1951)

YALNIZLIK LİRİKLERİ

Demek ki sevmek için nedenimiz var daha
demek ki tükenmemiş nedenlerle yaşlanıyoruz
ağrıyan ayaklarımız kocayan ayakları
şakaklarımız kutupları dünyanın.

Evim kokunla genişler, yoksa kokun
ev de yok, sesin yoksa sen de yoksun
gözlerin yoksa yeşil de yok
gövermiş bahçem de yok.

Birbirimizden payımıza düşen o soluk
yaşadığımızın ağızıdır öpülen
kimi kez zamana akmaktır geriye doğru
her mevsime değer aşklar ekmektir.

Kendini suda seyrediyorsun sanki, kırıksın
serap gibi bir şey baktığın aynalar
yolcusun, saç tellerini tek tek yollara döken
sahi olan bitende payın var mı senin.

50 Bu kez giden değil kalandır terk eden
masalı bitirdiğimizde terk etmiştir
masal bizi, hayat ve kalabalık
bir tek onlardır dokunan omzumuzu.

Unut bilinç kilidini bir zaman
aşk gelir bulur seni, kapandığın dehlizde
hoşlanmaz hesap kitap işinden
o bir bulaşıcı kâbus, uykulardan akıcı.

Kimsesiz denizleri severim de gece bile
neden تنها sokaklardan korkarım,
gün evrilmişken gündüze
belki yanıtlar bunu koşan yelkovan.

Ellerim sıkışmış hayata kalbimi avuçlarken
başka da yok ki, bedenden
koparıp atayım ezildiklerinde
hüzünlü hâline kırılmış menekşelerin.

Gözlerime bak, uyurken bak, zihinle
dağın orda, kıraçta bir ardıç üstündeyim
urla'da bir serada, gül fidanında
koparma yüzündeki kırmızıyı dikene inat.

NÂZİM HİKMET

PİRAYE İÇİN YAZILMIŞ: SAAT 21-22 ŞİİRLERİ [NE GÜZEL ŞEY HATIRLAMAK SENİ]

Ne güzel şey hatırlamak seni :
ölüm ve zafer haberleri içinden,
hapiste
ve yaşıam kırkı geçmiş iken...

Ne güzel şey hatırlamak seni :
bir mavi kumaşın üstünde unutulmuş olan elin
ve saçlarında
yakur yumuşaklığı canımın içi İstanbul toprağının...
İçimde ikinci bir insan gibidir

seni sevmek saadeti...
Parmakların ucunda kalan kokusu sardunya yaprağının,
güneşli bir rahatlık
ve etin daveti:

kıpkızıl çizgilerle bölünmüş
sıcak
koyu bir karanlık...

Ne güzel şey hatırlamak seni,
yazmak sana dair,
hapiste sırtüstü yatıp seni düşünmek
filanca gün, filanca yerde söylediğin söz,
kendisi değil
edasındaki dünya...

Ne güzel şey hatırlamak seni.
Sana tahtadan bir şeyler oymalıyım yine :
bir çekmece
bir yüzük,

ve üç metre kadar ince ipekli dokumalıyım.
Ve hemen
fırlayarak yerimden
penceremde demirlere yapışarak
hürriyetin sütbeyaz maviliğine
sana yazdıklarımı bağıra bağıra okumalıyım...

Ne güzel şey hatırlamak seni :
ölüm ve zafer haberleri içinden,
hapiste
ve yaşıam kırkı geçmiş iken...

AYTEN MUTLU
(1952)

GÖK DELİSİ

düşlerin yitik, kalbin kül olduğu yerde
başlangıcı okşuyorum, patlayan
o şeytanı, sükûtun yanıtını
beni sona çağırıyor ürperen madde
ağır ağır açılıyor bir çiçek
bir gök delisi
yağmur öncesi, o eski denge
titreşiyor dağınık ruhlar
mezarlık sonrası, sahilsiz çılgılık
ıslanıyor kemiklerimin içi

okunmuş ölümler
okunmamış ölümler
gamsız larva şöleni
saçaktan düşüyor yavru kırlangıç
ipliksi zar sarıyor zamanın belleğini
uykusuz çekirdeğin gözleri kapanıyor
öpüyor yüreğimi
bir yer altı cinneti

52

hayatın kırık çizgileri miydi sadece
yürüdüğümüz meyve bahçeleri
ekinler
nasıl yanıtlanır ki yokluğun siren sesi

beni bana çağırıyor ürperen madde
kaybolmaktan korkuyor terk edilmiş bir tren
düz çizgilerde yiten
canın ince sahilinde her dalga
sarp kayalarda sınamada kendini

diyar oldum, yar olmadım kendime
yanlışlarım hep hızlı koştu benden
nasıl uyanırım içim karanlık
diyor bir ölü
ben beni
kimden sorayım şimdi

iyi ki soramıyor ölüler
sesi sarı ölüler
ayda açan frezyaları
mezarlık çiçeklerinin gardiyanları
unutmuş kırmızıyı
üşümeyi
öpüşmeyi

nasıl hürlük bu
düşlerin yitik, kalbin kül olduğu yerde
bir mezarlık öğlesinde, karanlık öncesinde
şeytanı okşuyorum, ağlayan
gümbürtüyle soluyor bir çiçek daha
aldırmadan ölülerin sükûnetine

NÂZİM HİKMET

[KADINIM BREST'E KADAR BENİMLE GELDİ]

Kadınım Brest'e kadar benimle geldi,
indi tirenden peronda kaldı,
ufaldı, ufaldı, ufaldı,
uçsuz bucaksız mavilikte buğday tanesi oldu,
sonra raylardan başka şey göremedim.

Sonra, Leh toprağından seslendi karşılık veremedim.
"Nerdesin gülüm, nerdesin?" diye soramadım,
"Yanıma gel!" dedi, yanına varamadım,
hiç durmayacakmış gibi gidiyordu tiren,
boğuluyordum kederden.

Sonra, kumlu toprakta kar parçaları çürüyordu,
sonra, birden anladım ki, kadınım beni görüyordu,
"Beni unuttun mu, beni unuttun mu?" diye soruyordu,
baharsa çamurlu çıplak ayaklarıyla gökyüzünde yürüyordu.

Sonra, yıldızlar inip kondu telgıraf tellerine,
karanlıksa yağmur gibi çarpıyordu tirene,
kadınım telgıraf direklerinin altında duruyordu,
koynumdaymış gibi de yüreği küt küt vuruyordu,
direkler gelip geçiyordu o kımıldanmıyordu yerinden,
hiç durmayacakmış gibi gidiyordu tiren
boğuluyordum kederden.

Sonra birden anladım ki, yıllardır, ama uzun yıllardır bu
tirende yaşıyorum.

- ama, bunu nasıl, neden anladığıma hâlâ şaşıyorum -
ve hep aynı büyük, aynı umutlu türküyü söyleyerek
sevdiğim şehirlerle sevdiğim kadınlardan boyuna
uzaklaşıyorum
ve hasretlerini etimin içinde işleyen bir yara gibi taşıyorum
ve bir yerlere yaklaşıyorum, bir yerlere yaklaşıyorum.

Mart 1960, Akdeniz

MÜSLİM ÇELİK
(1952)

DAĞLAR VE SABAHATTİN

Yağmurlar yağar lirik bir aydınlığa
Yarın uzağını pek düşünmezdim
En güzeli, çoban yıldızı karşıma çıkarken
Yeryüzü üzerine yüreğimi serdim

Ey gece ırmağa acımı fısılda
Esenlik dağıtsın da yel
Ardında kalaççeği ve Güneş-li gölge

Bir teselli versin bana dağlar
Gölgeli yamaçlar, yalçın kayalar
Bir tül gibi ruhum sarar
Şahinler uçan tepelerinde
Gönlümü bıraksam en dik yerinde
Ta sabaha kadar dağlarda

Birden bir dize, uykulara sürünerek
Gümüştten bir zırha bürünerek
Bal aksın bulutlar arasında
İpeksi, saran yara beziyle

56

_ _ tiri la la, tiri la la, la...
Yağmur çiseler lirik bir ayrılığa

NÂZİM HİKMET

SİMAVNE KADISI OĞLU ŞEYH BEDREDDİN DESTANI

14

Yağmur çiseliyor,
korkarak
yavaş sesle
bir ihanet konuşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
beyaz ve çıplak mürted ayaklarının
ıslak ve karanlık toprağın üstünde koşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
Serezin esnaf çarşısında,
bir bakırcı dükkânının karşısında
Bedreddinim bir ağaca asılı.

Yağmur çiseliyor.
Gecenin geç ve yıldızsız bir saatidir.
Ve yağmurda ıslanan
yapraksız bir dalda sallanan şeyhimin
çırılçıplak etidir.

Yağmur çiseliyor.
Serez çarşısı dilsiz,
Serez çarşısı kör.
Havada konuşmamanın, görmemenin kahrolası hüznü
Ve Serez çarşısı kapatmış elleriyle yüzünü.

Yağmur çiseliyor.

YAŞAR MİRAC
(1953)

GURBETE

gurbete kaçacağım
o lâcivert ülkeye

o üzünç denizine
uzayan iskeleye

ansızın sormaksızın
neler kalır geriye

gurbete kaçacağım
o kimsesiz ülkeye

o geri dönülmeze
bağlanan ilk köprüye

umarsız durmaksızın
acılar tüketmeye

gurbete kaçacağım
o duvaksız tepeye

58

o yolunda gözyaşı
çeşmesi kuru köye

kopup yalnızlığımdan
kopup sonsuzluğumdan

gurbete kaçacağım
gurbete tükenmeye

NÂZİM HİKMET

MAVİ GÖZLÜ DEV, MINNACIK KADIN VE HANIMELLERİ

O mavi gözlü bir devdi.
Minnacık bir kadın sevdi.
Kadının hayali minnacık bir evdi,
bahçesinde ebruliii
hanımeli
açan bir ev.

Bir dev gibi seviyordu dev.
Ve elleri öyle büyük işler için
hazırlanmıştı ki devin,
yapamazdı yapısını,
çalamazdı kapısını
bahçesinde ebruliiii
hanımeli
açan evin.

O mavi gözlü bir devdi.
Minnacık bir kadın sevdi.
Mini minnacıktı kadın.
Rahata acıktı kadın
yoruldu devin büyük yolunda.
Ve elveda! deyip mavi gözlü deve,
girdi zengin bir cücenin kolunda
bahçesinde ebruliiii
hanımeli
açan eve.

Şimdi anlıyor ki mavi gözlü dev,
dev gibi sevgilere mezar bile olamaz:
bahçesinde ebruliiii
hanımeli
açan ev..

ARİFE KALENDER
(1954)

UYKUDA SEVİLEN OĞLANLAR

uyumuş
üzüm çardağının altında
belden yukarısı çıplak
teninde buram buram haziran
solmamış yaz, taze bahar
sakalında gelincik kokusu

oğul, oğlum değilsin
sevgili, sevgilim yasak

uyumuş
sağ kolunun üstünde başı
salkımlar koruk daha
asmalar şaraba meyilli
ruh beklemede bilinmez bir aşkı
sol kolu kanepeden ileride boşluğa

60 tırnakları uzamış da
kirlenmemiş parmakları
kabza tutmamış
tabancayı alnına doğrultup insanın
gözlerine bakarak
tetik çekmemiş
emir vermemiş savaşlara

bahar nehirleri mi
kan deli akıyor damarda
göğsünün kılları terden ıslak
bağ bostan yürüyor su
sen yağmur ol, sen yağmur ol
kayalara insin yıldırım
deniz yarılınsın
devrilsin çam

oğul, oğlum değilsin
sevgili, sevgilim ayıp

uyuyor
asma dallarında rüzgar
oynatıyor salkımları
bedeni kirlenmemiş
beklememiş genelev kapısında
teni değmemiş erkek kuşların
birer birer düştüğü
kirlî döşeklerin çarşaflarına

ilkin kadınlar kirlenir sonra oğullar
kirlî kadınlarda sınanır temiz açlık
kirlî kadınların kirleriyle sınanan aşk
kirlî yalnızlıkların
kirlî kaygılarıyla çoğalarak
analar batak, sevgili çıplak
sarıldığı her kadını
ilk sarıldığı kadın sanacak

uyuyor çardağın altında
belden yukarısı çıplak
elleri günahsız, kolları taze
yer değiştiriyor göçmen kuşlar nefesinde

oğul, oğlum değilsin
sevgili, sevgilim günah

uyuyor
insan etinin tadına bakmamış daha
küçük dev
uyanınca erkek olacak

baba olacak uyanınca, koca olacak
uykusuzdur uyutmazlar
cınnet cennet ve cinayet eri
uykuda kirlenir erkekler
oğlanlar sevilirken uykuda

NÂZİM HİKMET

BULUTLAR ADAM ÖLDÜRMEŞİN

Analardır adam eden adamı
aydınlıklardır önümüzde gider.
Sizi de bir ana doğurmadı mı?
Analara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
uçurtması geçiyor ağaçlardan,
siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.
Çocuklara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,
aynanın içinde birini arar.
Elbet böyle sizi de aradılar.
Gelinlere kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlıkta aklına insanın,
tatlı anıları gelmeli yalnız.
Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın,
efendiler, siz de ihtiyarsınız.
Bulutlar adam öldürmesin.

SALİH BOLAT
(1956)

ADAM

bir adam denize bakıyor kumsaldan
uzaktan görünüşü deniz fenerini andıran
dün ordan bir yıldız düşmüştü suya
onu araştırıyor, yılan balıklarının ısıkları arasında
yengeçleri ürküten kaplumbağanın gözlerinde
titreyerek geçen üç denizatının saydamlığında
ve soluğunda kayalıklardaki kertenkelenin.

NÂZİM HİKMET

YÜRÜMEK

Yürümek;
yürümeyenleri
arkanda boş sokaklar gibi bırakarak,
havaları boydan boya yarıp ikiye
bir mavzer gözü gibi
karanlığın gözüne bakarak
yürümek!..

Yürümek;
dost omuzbaşlarını
omuzlarının yanında duyup,
kelleni orta yere
yüreğini yumruklarının içine koyup
yürümek!..

Yürümek;
yolunda pusuya yattıklarını,
arkadan çelme attıklarını
bilerek
yürümek...

Yürümek;
yürekte
gülerekte
yürümek...

TURGAY FİŞEKÇİ
(1956)

DOKUMACI KÖLENİN TÜRKÜSÜ

Umut taşımak yasak bana
Yasak bir tomurcuk gülün elinden tutmak
Yaşamım mekik atmak tezgâhta
Ve ağrıyan kaslarla uyanmak sabahları
Güneş parlar durur yıllardır
Karşılıksız bir sevgiyle her sabah başucumda
Güneşe karşı vücudumu
Çırılçıplak verip toprağa
Gökleri saracakmışım gibi
Arzuyla kollarımı açmak
Yasak bana.
Saçlarımı çözemedim güneşe
Aya gösterdim geceleri
Umutlarımı okşayacak bir el bulurum diye
Spartaküs zincirlerini kıramadı ya
Yine de sardı beni.

NÂZİM HİKMET

SALKIMSÖĞÜT

Akıyordu su
gösterip aynasında söğüt ağaçlarını.
Salkımsöğütler yıkıyordu suda saçlarını!
Yanan yalın kılıçları çarparak söğütlere
koşuyordu kızıl atlılar güneşin battığı yere!
Birden
bire kuş gibi
vurulmuş gibi
kanadından
yaralı bir atlı yuvarlandı atından!
Bağırmadı,
gidenleri geri çağırmadı,
baktı yalnız dolu gözlerle
uzaklaşan atlıların parıldayan nallarına!
Ah ne yazık!
Ne yazık ki ona
dört nal giden atların köpüklü boynuna bir daha yatmayacak,
beyaz orduların ardında kılıç oynatmayacak!

Nal sesleri sönüyor perde perde,
atlılar kayboluyor güneşin battığı yerde!

Atlılar atlılar kızıl atlılar,
Atları rüzgâr kanatlılar!
Atları rüzgâr kanat...
Atları rüzgâr...
Atlıları...
At...

Rüzgâr kanatlı atlılar gibi geçti hayat!
Akar suyun sesi dindi.
Gölgeler gölgelendi
renkler silindi.
Siyah örtüler indi
mavi gözlerine,
sarktı salkımsöğütler
sarı saçlarının
üzerine!
Ağlama salkımsöğüt,
ağlama,
Kara suyun aynasında el bağlama!
el bağlama!
ağlama!

YAVUZ ÖZDEM
(1956)

YERDEN SABIR DİLE
DİL UMAR ÇÜNKÜ

Karanlığın içinde ve içinden
Acısını yaşasın diye
Dil verir herkes birbirine
insana bir dil üzünce bir

Karanlıkta yalnız kalan hayvan
gibidir Kör Nafiz. Dili dışarıda

Kendi içinde ve içinden
iki can yükü taşısın diye
Sırt verir herkes birbirine
Kambura bir sırt duvara bir

Karanlıkta yalnız kalan kim
Kambur değil. O dil evcil

Sabrın içinde ve içinden
Suskunlukları yürüsün diye
Ses verir herkes birbirine
Geçmişe bir ses kadına bir

Karanlıkta yalnız kalan
Dili karnına akmış kadındır

NÂZİM HİKMET

BİR GENÇ ADAMA... HAKİM HERAKLİTE... YILDIZLARA VE AŞKA DAİR

I

Şehir
uzakta.
Genç adam
ayakta.
Akıyor şehirden geçen nehir
genç adamın ayakları dibinden.
Genç adam
piposunu çıkarıyor cebinden,
aranyor kibriti.

Bakıyor akar suya
düşünüyor Heraklit'i,
düşünüyor büyük hakim Heraklit'i genç adam...
Kim bilir belki böyle bir akşam,
böyle bir akşam,

Heraklit alnını
yeşil gözlü zeytinliklerde akan
suya eğdi
ve dedi:
"-Her şey değişip akmada,
bu hal beni hayran bırakmada..."

Heraklit, Heraklit; ne akıştır bu!
ne akıştır ki bu, dalgalarında
dağlıdır alnı en mukaddes putun
kızgın demir damgasıyla sukutun.
Gebedir her sukut bir yükselişe.
Ne mümkün karşı koymak
bu köpürmüş gelişe..
Heraklit, Heraklit!
akar suya kabil mi vurmak kilit?

Şehir
uzakta.
Genç adam
ayakta.
Akıyor şehirden geçen nehir
genç adamın ayakları dibinden
Genç adam
kibritini çıkarıyor cebinden
yakıyor piposunu.

BERRİN TAŞ
(1957)

ZAKKUM

Yürüyorum

kent uyanıyor
yavaş yavaş dökülüyor
sırrı kaldırım taşlarının

kent uyanıyor

yürüyorum
yürüyorum
yalınayak
yürüyorum
rüzgarlarda
kanatarak
saçlarımı

yürüyorum
acıyor gözlerimi
her adımda
oluk oluk kanayan
insan
köpükler saçan ağız
salya sümük
kıvranan ten
irin ve sidik kokusu
insanlığın çöp tenekesi
kurt kapanı
ayaza kesmiş
çırpınan sokaklar

yürüyorum

köpek balıkları
yağmıyor
kıyılarımlı

kanatlarım
kırık

kırık
bir sabah
tazeliğinde
incinmiş
anılarım

her şair
serçe kanatlarıyla
tutunamazsın
yaşama
zakkumunu
yarana batır

tutuştursun
çağlar öncesinden
kucakladığın
sancıyı

savrulsun küllerin
kokuşmuş
bir yüzyılın
sabah alacasına

NÂZİM HİKMET

NERDEN GELİP NEREYE GİDİYORUZ?

Başlangıç

Doğrultup belimizi kalktığımızdan beri iki ayak üstüne,
kolumuzu uzunlaştırdığımızdan beri bir lobut boyu
ve taşı yonttuğumuzdan

beri

yıkan da, yaratan da biziz,
yıkan da yaratan da biziz bu güzelim, bu yaşanası dünyada.

Arkamızda kalan yollarda ayak izlerimiz kanlı,
arkamızda kalan yollarda ulu uyumları aklımızın, ellerimizin,
yüreğimizin,
toprakta, taşta, tunçta, tuvalde, çelikte ve pılastikte.

Kanlı ayak izlerimiz mi önümüzdeki yollarda duran?
Bir cehennem çıkmazında mı sona erecek önümüzdeki
yollar?

1

Çocukların avuçlarında günlerimiz sıra bekler,
günlerimiz tohumlardır avuçlarında çocukların,
çocukların avuçlarında yeşerecekler.

72

Çocuklar ölebilir yarın,
hem de ne sıtmadan, ne kuşpalazından,
düşerek de değil kuyulara filân;
çocuklar ölebilir yarın,
çocuklar sakallı askerler gibi ölebilir yarın,
çocuklar ölebilir yarın atom bulutlarının ışığında
arkalarında bir avuç kül bile değil,
arkalarında gölgelerinden başka bir şey bırakmadan.
Negatif resimcikler boşluğun karanlığında,
Kırematoryum, kırematoryum, kırematoryum.
Bir deniz görüyorum

ölü balıklarla örtülü bir deniz.
Negatif resimcikler boşluğun karanlığında,
yaşanmamış günlerimiz
çocukların avuçlarıyla birlikte yok olan.

2

Bir şehir vardı.
Yeller eser yerinde.
Beş şehir vardı.
Yeller eser yerinde.
Yüz şehir vardı.
Yeller eser yerinde.
Yok olan şehirlere şiirler yazılmayacak,
şair kalmayacak ki.

Pencerende bir sokak bulvarlı.
Odan sıcak.
Ak yastıkta üzüm karası saçlar.
Adamlar paltolu, ağaçlar karlı.
Penceren kalmayacak,
ne bulvarlı sokak,
ne ak yastıkta üzüm karası saçlar,
ne paltolu adamlar, ne karlı ağaçlar.
Ölümlere ağlanmayacak,
ölümlere ağlayacak gözler kalmayacak ki.
Eller kalmayacak.
Negatif resimcikler dalların altındaki
yok olmuş olan dalların altındaki.
Yok olmuş olan dalların üstünden
o bulutlardır geçen.
Güneye götürmeyin beni,
ölmek istemiyorum...
Ölmek istemiyorum,
Kuzeye götürmeyin beni...
Batıya götürmeyin beni,
ölmek istemiyorum...
Ölmek istemiyorum,
Doğuya götürmeyin beni...
Bırakmayın beni burda,
götürün bir yerlere.
Ölmek istemiyorum,
ölmek istemiyorum.
O bulutlardır geçen
yok olmuş olan dalların üstünden.

3

Tahta, beton, teneke, toprak, saman damlarımızla iki
milyardan artıgız,
kadın, erkek, çoluk çocuk.
Ekmek hepimize yetmiyor,
kitap da yetmiyor,
ama keder
dilediğin kadar,
yorgunluk da göz alabildiğine.

Hürriyet hepimize yetmiyor.
Hürriyet hepimize yetebilir
ve sevda kederi,

hastalık kederi,
ayrılık kederi,

kocalmak kederinden
gayrısı aşmayabilir eşiğimizi.
Kitap hepimize yetebilir.

Ormanlarınkı kadar uzun olabilir ömrümüz.

Yeter ki bırakmayalım, yaşanmamış günlerimiz yok olmasın
çocukların

avuçlarıyla birlikte,

boşluğun karanlığına çıkmasın negatif resimcikler,
yeter ki ekmek ve hürriyet yolunda dövüşebilmek için
yaşayabilelim.

Çağır

Tanrı ellerimizdir,
Tanrı yüreğimiz, aklımız,
her yerde var olan Tanrı,

toprakta, taşta, tunçta, tuvalde, çelikte ve pılastikte
ve bestecisi sayılarda ve satırlarda ulu uyumların.

İnsanlar sizi çağırıyorum :
kitaplar, ağaçlar ve balıklar için,
buğday tanesi, pirinç tanesi ve güneşli sokaklar için,
üzüm karası, saman sarısı saçlar ve çocuklar için.

Çocukların avuçlarında günlerimiz sıra bekler,
günlerimiz tohumlardır avuçlarında çocukların,
çocukların avuçlarında yeşerecekler.

22.11.1962

HALİL İBRAHİM ÖZCAN
(1957)

ÇATILARA ALKIŞ

Ne zaman ince boynumu uzatmaz narin bir hançere
Üstümde izleri kalıyor özgür bir suyun

Ustası değilim ki nerden bileyim
Uykuların çatısı da sevdiğin kadınlara benzermiş
Dile göre değişen
Dile göre değişen dedim
Üstüme örtülecek kefenler sakız rengindeyken söyledim

Saçaklarına baktım da aklıma geldi
Eğer içten bakmazsan onlara
Küserlermiş insana
Bozkırda öksüz kalmış hanların pencereleri gibi
Çok uzaklara soldururlarmış çiçeklerini

Gece çatılardan konuşurken kendimle
Sesimi attım da dövüştüğüm sokaklara
O suyu alınmış yolcuklara nazire
Saçlarımı ağarttı zalimliğiniz

76 Girildikçe içinde kaybolunan her aşkta
Hangi sokak karşımıza çıkarsa çıksın sonu ölümdür

Oysa bir yaz günü gibi uzundu zaman
Huyunu öğrendiğimiz suyun
sevdiği kadar boğduğunu da
öğrendiğimizde kış gelmişti çoktan

üstümde asırlık kılıçlar sallanıyor
savaşta ve barışta aynı şarkıyı söyleyebilen insan
uykulu ve güneşli bir günde de sevişebilmeliymiş
ama ben bir öpölüşle de
kaybolup gidiyorum
göllerin içinde saklanan nilüferlere

NÂZİM HİKMET

GÖZLERİN

Gözlerin gözlerin gözlerin,
ister hapisaneme, ister hastaneme gel,
gözlerin gözlerin gözlerin hep güneşte,
şu Mayıs ayı sonlarında öyledir işte
Antalya tarafında ekinler seher vakti.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
kaç defa karşımda ağladılar
çırılçıplak kaldı gözlerin
altı aylık çocuk gözleri gibi kocaman ve çırılçıplak,
fakat bir gün bile güneşsiz kalmadılar.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
gözlerin bir mahmurlaşmayagörsün
sevinçli bahtiyar
alabildiğine akıllı ve mükemmel
dillere destan bir şeyler olur dünyaya sevdası insanın.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
sonbaharda öyledir işte kestanelikleri Bursa'nın
ve yaz yağmurundan sonra yapraklar
ve her mevsim ve her saat İstanbul.

77

Gözlerin gözlerin gözlerin,
gün gelecek gülüm, gün gelecek,
kardeş insanlar birbirine
senin gözlerinle bakacaklar gülüm,
senin gözlerinle bakacaklar

1956

MUZAFFER KALE
(1957)

SİTEM

Sustu artık nar ağacı
her aklına geleni söylemiyor,
eksik kaldı güneş falı,
çiftçiler
çocuklar
ve yeni sevişmeye başlayanlar için.

Masada açık bırakılmış kitap,
pencerede camdan yüzü sabahın,
bugün
akşam
hiç
olmayacak.

Bugün akşam
hiç olmayacak.
Bugün akşam hiç olmayacak.

NÂZİM HİKMET

PORTATİF KARYOLA

Bu onun karyolası,
portatif bir karyola.
O her sabah
buradan çıkardı yola.
Ve her akşam
burada çözerdi ıslak ayakkablarını.

Karyolanın baş ucunda kitaplar...
Açıyorum
birer birer
kitaplarını.

Satırların
üzerinde
ellerinin izi var.

Pencerenin içindeki
bu beyaz diş fırçası, bu bembeyaz sabun

onun...

Elsiz kolları göğsünde
yatıyor karyolanın üstünde
lâcivert gemici fanilâsı...

Bu onun karyolası
portatif bir karyola.
Duvarda kül rengi bayramlık kasketi
Yerde bir üçüncü mevki tren bileti...

A.ERTAN MISIRLI
(1958)

NAZIM'a MEKTUP

Gençliğimin hatıra defteri
seni geç sevdim ben
konuşurken ses oldun
yazarken çizgi

hatırlamak bir kuş
unutmak gökyüzü
bir ayrılık sahnesi yüzüm
"kederlendirmiyor beni artık
hatıraların daveti..."

bir de
aramızda olmayanlar var Nazım Usta
uzakları anlatan gemici şarkıları gibi
eski bir masalda beklerler bizi,
ne zaman ağlayacak olsam
usulca yere düşer beyaz atım
odam dalgınlığın sessiz rengi

80

biliyorum
hiçbir yerdeler şimdi
masaldan düşen çocuk yüzleri gibi
dokunsam
ölüm o kadar hafif
baksam
dağılır usul usul sonsuzluk
uyansam
yüzümdedir gölgeleri
uzaktan el sallamaktalar sanki...

NÂZİM HİKMET

YAŞAMAK KASİDELERİ I

Dağıldı birdenbire
alnına düşen saçlar.
Birdenbire toprakta bir şeyler kıtıldadı.
Bir şeyler konuşuyor
karanlıkta ağaçlar.
Çıplak kolların üşüyecek.

Uzaklarda
göremediğimiz bir yerde
ay doğuyor demek.
O daha yapraklardan inip
senin omuzunu aydınlatarak
gelmedi bize kadar.

Rüzgâr çıkar ay doğarken.
Ağaçlar konuşuyor.
Kolların üşüyecek.

Yukardan
karanlıkta kaybolan dallardan
bir şey düştü ayağımın dibine.

Sokuldun bana.
Çıplak derin elimin altında tüylü bir yemiş kabuğu gibi,
Ne bir yürek türküsü, ne "aklı selim",
ağaçların, kuşların, böceklerin önünde,
karımın eti üstünde
düşünüyor elim.

Bu gece elimin
okuyup yazması yok
Ne sevgisiz, ne sevgili...
Su başında bir parsın dili
bir asma yaprağı
bir kurt pençesi gibi o.
Kımıldamak, nefes almak, yemek, içmek.
Toprağı altında çatlayan bir çekirdek
gibi elim.
Ne bir yürek türküsü, ne "aklı selim",
ne sevgisiz, ne sevgili.
Karımın eti üstünde düşünen :
ilk insanın eli.
Toprakta suyu bulan bir kök gibi o
diyor ki bana :
"Yemek, içmek, soğuk, sıcak, kavga, koku,
renk,
ölmek için yaşamak değil,
yaşamak için ölmek..."

82 Ve şimdi ben
yüzümde dolaşırken dişi kırmızı saçlar,
toprakta bir şeyler kımıldanır,
bir şeyler konuşurken karanlıkta ağaçlar
ve uzaklarda
görmediğimiz bir yerde ay doğarken,
elim, karımın eti üstünde,
ağaçların, kuşların, böceklerin önünde,
yaşamak denen şeyin,
su başındaki parsın, çatlıyan çekirdeğin,
ilk insanın hakkını istiyorum.

1937

OĞUZ ÖZDEM
(1959)

UZAK

1

dünyayı çekmişti
gözlerinin penceresine
o hep bakardı

o hep bakardı
tanrısını yitirmiş gök boştu
topuktaşu satan çocuk üşüyordu
köpek havlamalarına yağuyordu kar
saçaklatları titriyordu

uzundu yol öyküleri
ve sanki zaman büyüyen bir aydı
terk ederdi kendini
bir mısra_ı bercesteden

o hep bakardı
uçuşurdu güneş kuşları
suya attığı gündən beri
son söğüt dalını
değdirerek bir çocuğun
düşsel alnına

84

son şansımızdı oysa rüyaya yatmak
vecd içinde bir mağarada
perçemli savunuyordu rüzgarlarını ölüm
yüreğten geçen bir bakıştı taş
ben uzaktaydım uzağın kalbinde
demir erirken sıcaktı sonra soğuk
ey gözcüsü doğanın; aynı şeydi şimşekle çiçek
taşarken gönül ırmağı gövdesinde anlamın

o hep bakardı
annemdi göğsümün üçüncü dili
ve derdi kı
oyun kuşu ol oyunlarda
uç ama uzak diye bir yer yoktur aslında

NÂZİM HİKMET

TARANTA-BABU'YA BEŞİNCİ MEKTUP

Görmek
işitmek
duymak
düşünmek
ve konuşmak
koşmak alabildiğine
başı dolu
başı boş
koş-
-mak...
Hehehey TARANTA - BABU
hehehey
yaşamak ne güzel şey
anasını sattığımın
yaşamak ne güzel şey..
Düşün beni
kollarım, senin üç çocuk doğurmuş
geniş kalçalarındayken...
Düşün sıcak...
Düşün kara bir taşa damlayan
çırılçıplak
bir su sesini...
İstediğin yemişin
rengini, etini, adını düşün...
Gözdeki tadını düşün
kıpkırmızı güneşin
yemyeşil otun
ve koskocaman
masmavi bir çiçek gibi açan
ay ışığının...
Düşün TARANTA - BABU!
İnsanoğlunun yüreği
kafası
kolu

yedi kat yerin altından
çekip çıkarıp
öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki
kara toprağı bir yumrukta serebilir,
yılda bir veren nar
bin verebilir.
Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz..

Yaşamak ne güzel şey
TARANTA - BABU
yaşamak ne güzel şey...
Anlayarak bir usta kitap gibi
bir sevda şarkısı gibi duyup
bir çocuk gibi şaşarak
YAŞAMAK...
Yaşamak :
birer birer
ve hep beraber
ipekli bir kumaş dokur gibi...
Hep bir ağızdan
sevinçli bir destan
okur gibi
YAŞAMAK..

.....
.....

YAŞAMAK..
Ne acayip iştir ki
bu ne mene gidiştir ki TARANTA - BABU
bugün bu
"bu inanılmıyacak kadar güzel"
bu anlatılamıyacak kadar sevinçli şey :
böyle zor
bu kadar
dar
böyle kanlı
bu denli kepaze...

MUSTAFA KÖZ
(1959)

YALNIZLIK

Suskunluk, Simav'da ölüm yalnızlıktan
saat kulesi, subay gazinosu, buluğ tomuru
Kepsut'ta teskereci bir er
aile resimleri yapan bir akademili
geceleri albayın kızıyla yatıyor
sabahları devletin âli bekası
düşünüyor bazen, nerede yanıldığını
çünkü düşünür insan, ölüme yakın
ölümü gören hayvanlar gibi.

Diyor ki ne ölüm ne yalnızlık
"insandır acısını alan insanın"
işte Doğu, işte su, işte zulüm
(yılanları kemer diye kuşanan kadınlar
geçerler o zulümler arsından
altı çizilmiş cümleler gibi
açık unutulmuş bir kitapta)
oysa kaç ömrü varsa yaşamalı insan
ama gedik ama fazla ama dâr
işte, yine başladı o eksik hayat
yani bir kırgınlığı bir soyka gibi
ters yüz eden o nemrut hatıra
o kuru kızların dışarlıklı hüznü
bilinmez insanın nerede yanıldığı
ve nerede bir gölgeyi
kardeş bileceği o yalnızlıktan.

MUSTAFA ZİYALAN
(1959)

ÇIKSIN ARTIK KANATLARIN

-p. yeşiloğlu'na-

ben de onun kanatlarıdır diyeyim odur diyeyim denizleri
köpürten

re manta
odur bulutlardan başka kanatlılar kara ejderler çizen
oolong
odur uçuşu gökleri döllenmiş bir yumurta gibi bölen
cini vrubel'in
odur dağlardan bayırlardan düzlüklerden gelmiş
kimsenin kimseye gösteremeyeceği alamayacağı
satamayacağı
ılık odaların duvarlarına asamayacağı
izler izlekler yollar yolaklar çizen
ars povera
odur diyeyim yakan odur serinleten
tsunami kamikaze scirocco
ikarus odur diyeyim mongolfier odur wright-

OGÜN HAKAN
(1961)

-DE Kİ-

1

Yağmurda sigara içen işçiler
Çadırı kurduğunda fabrikanın önüne
De ki Ankara asfaltında tankların önünde
Ve üstünde ve içinde
Askerleri yorgun ve eskimiş elleriyle
Kucakladığında yoksul ve temiz

Rütbesi omzunda parlayan komutan
Ateş! dese
Kim tetiğe basar
Ve kim
Aniden tankın paletleri önünde
Kırmızı eşarplı işçi kadını
Ezip de geçer
Soru bu!

Yağmurda parmakları arasına sıkışmış
Islak
Ve rutubet kokan tütünü
Bir çocuğu sakınır gibi saklayan
İşçi
Rütbesi omzunda parlayan komutana
Dur! dese
Dur!
Karşında gördüğün bu ıslak
Ve elleri hünerli kalabalık
Gecekondularda yaşar
Ve çamurlu yollardan iner her sabah
Şu yolunu kestiğin asfalta
Dur!

Ankara asfaltında külliyen tulumlar içinde
Tepeden tırnağa heyecan
Ve gözleri makineli tüfek yuvasından bakar gibi
De ki seksen bin kişi
Kadın,erkek
Açılın !
Dese
Açın yolunu sınıfın!

-2-

Kalabalık ikiye ayrılınca tam ortasından asfaltın
Cılız ve biraz kamburu çıkmış
Saçları kır
Bıyıkları tütün sarısı
Çatlak dudaklarında bir tutam gülümseme
Cavit usta
Vardiyaya yetişecek gibi hızlı adımlarla
Tankın önüne geldi
Durdu!
Başını yukarı kaldırıp komutana baktı
Sonra hızla
Tuzladan Hamit ve Seyfi
Ki deri işçisiydi
Tutup kollarından tankın üzerine
Çıkardıklarında Cavit'i
Tekstilci kadınlarla başladı
Büyük alkış seli

93

Saat sabahın sekizi
Asfaltta
Yağmurun sesi
Sigara dumanı
Komutan telsizi dinledi
Gözlerini Cavit ustanın gözlerine dikti
Cavit usta homurdanan kalabalığa
Elini kaldırıp
Susun! dedi
Ankara asfaltı sustu!
Komutan, sesi kısık telsize eğildi
Gözleri Cavitte
Cavit tankın üstünde
Karısı orda Cavit'in kalabalığın arasında
Fabrika önlüğü üstünde
Komutan sert bir sesle
Baş üstüne! dedi
Telsizi beline yerleştirdi
Tabancanın kılıfını kapadı

Yağmurun sesi yankılanıyordu tankın kaportasında
Damla
Sıçrayıp ayakları üzerine düşüyordu Nimetin
Nimet
En önündeydi kalabalığın
Ve sarı saçları örgülüydü

-3-

Cavit usta sen misin ?
Dedi komutan kaşlarını çatıp
Kamburunu dikleştirdi Cavit
Alını gerildi
Kasketini eliyle düzeltti
Evet, dedi
Evet!
Ben Cavit Usta
Metal işçisi

Elini uzattı
Hayırlı olsun!
Dedi komutan
Cavit
Elini uzattı komutana
Kalabalık yoktu orda kimse yoktu
Ses yoktu
Yağmur yoktu
Kelebek uça duyulurdu
Limandan gemi zinciri boşaldı
Tankın üstüne zıplayan Nîmet
Megafonu uzattı
Cavit usta yutkundu
Megafon önce uğuldadı
Gözleri meraklı kalabalığın üstüne eğildi
Sonra o cılız bedenden
Seksenbin işçilik ses duyuldu
Gözümüz aydın!
Yurtsever Cephe Hükümeti
Kurulmuştur!

NÂZİM HİKMET

KIŞLIK SARAY

Kışlık Saray'da Kerenski.
Smolni'de Sovyetler ve Lenin,
sokakta o n l a r .

O n l a r biliyorlar ki, O :
"- Dün erkendi, yarın geç,
Vakit tamam bugün," dedi.

O n l a r : "- Anladık, bildik," - dediler.
Ve hiçbir zaman

bildiklerini bu kadar müthiş ve mükemmel bilmediler...

İşte : cepheden dönen süngüleri,
kamyonları, mitralyözleriyle,
hasretleri, ümitleri, mukaddes iştihaları,
rüzgârda karın üstünde savrulan sözleriyle
o n l a r yürüyorlar kışlık saraya...

Putilovski Zavot'tan Bolşevik Kitof :

"- Bugün büyük bir gündür, yoldaşlar, - diyor, - büyük bir
gündür.

Ve ihtar ederim ki çapul yapmak isteyenlere
artık Kışlık Saray ve bütün Rusya işçinin ve köylünüdür."

Tesviyeci Topal Sergey :

"- Hey gidi dünya, - diyor - hey,
ben 905'te on yaşımda geçtim bu yoldan :
en önde iri, mazlum gözlü azize tasvirleri,
yalnayak çocuklar, kocakarılar

ve uzun saçlı papaz Gapon...

Karşıda, kırmızı pencerede, bütün Rusların çarı
sapsarı bakıyordu bize.

Kadınlar ağlaşarak toprağa diz çöktüler.

Ben kaldırmıştım ki elimi istavroz çıkarmak için
birdenbire dörtnala Kazaklar geldi karşımıza.

Kazaklar şahlanmış bir at ve simsiyah bir kalpaktılar.

Biz çocuklar bağışarak serçe kuşları gibi düştük.

Bir at nalı ezdi benim dizkapağımı..."

Ve Topal Sergey bacağını sürüyerek
yürüyor o n l a r l a Kışlık

Saray'a...
Rüzgârdır
kardır
ve insanlardır hâkim olan manzaraya.

Lehistan cephesinden gelen köylü İvan Petroviç'in gözleri
karanlıkta kedi gözleri

gibi görüyor :
"- Ehhh, Matuşka, - diyor, -
yeşil başlı ördek gibi toprağı attık çantaya..."

Sütunların arkasından ateş açtı Kışlık Saray,
ateş açtı yüzü güzel Yunkerler
ve şişman orospular.

Tesviyeci Topal Sergey :
"- Hey gidi dünya, - dedi, - hey,
Kerenski kalmış kimlere..."

Ve topal bacağının üstünden
düştü yere...

96

Köylü İvan Petroviç,
yağlı, semiz toprağı avucunun içinde görüp
ve kırmızı sakalına tükürüp
bir Ukrayna şarkısı gibi işletiyor mitralyözü...

Gecenin ortasında kırmızı tuğladan Kışlık Saray
ve limanda üç bacalı Avrora...

Bolşevik Kitof haykırdı yoldaşlara :

"- Yoldaşlar, - dedi, -
tarih
yani işçi ve köylü sınıfları,
yani kızıl asker,
yani, bir meşale yakıyoruz, - dedi, -
hücum kalkıyoruz, - dedi..."

Ve Neva nehrinde buzlar kızarıırken
o n l a r bir çocuk gibi iştihali
ve rüzgâr gibi cesur,
Kışlık Saray'a girdiler.

Demir, kömür ve şeker,
ve kırmızı bakır,
ve mensucat,
ve sevda ve zülüm ve hayat,
ve bilcümle sanayi kollarının,
ve küçük ve büyük ve Beyaz Rusya ve Kafkasya, Sibiryaya ve
Türkistan,
ve kederli Volga
yollarının
ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş
oldu.
Bir şafak vakti karanlığın kenarından
karlı çizmelerini o n l a r
mermer merdivenlere bastıkları zaman...

1939 İstanbul Tevkifanesi

ZEYNEP UZUNBAY
(1961)

KAPTAN DENİZİ BEĞENMİYOR

gölge mi çocuk mu?
durdu, yağmur baktı tadına
para değil, çöp hiç
gözlerini kapatınca
başkaşehir uzak
ne markası ne dili
öyleyse vatani da
hiç, nerdeyse hiç
dinmiyor ki silsin
dünya son gün gibi

bir tahtası daha kırıldı göğün
sarı bez tiner torbası
bıraktı çarpsın şehre
sanki bunu hiç bilmemiş
sanki bunu yeni öğrenmiş
gölge mi, çocuk mu
kımıldıyor, bu ne?
Islak kurşunlara açmış göğsünü

98

dalgalar fırtına
dürtüklüyor sönmüş dağı
şimdi, işte şu gördüğün
bulut sürünüyor yollarda
kurt, ren geyiği, tilki
dönüyorum ki...

gözünü kapatma!
gözünü kapatma!

NÂZİM HİKMET

HÂLÂ SERVİLERDE AĞLIYORLAR MI?

Bir inilti duydum serviliklerde
Dedim : Burada da ağlayan var mı?
Yoksa tek başına bu kuytu yerde,
Eski bir sevgiyi anan rüzgâr mı?

Gözlere inerken siyah örtüler,
Umardım ki artık ölenler güler,
Yoksa hayatında sevmiş ölüler,
Hâlâ servilerde ağlıyorlar mı?

[Yayımlanan ilk şiiri]
Yeni Mecmua,
3. 10. 1918 / İnci, 1.9.1919

OSMAN ÇAKMAÇI
(1965)

BUHARLAŞAN RUH

III

Meğer abajurdur taşırılar başlarını
eğreti kırık masanın bir bacağı

Çılgılığımın uçtuğu yere kadar varım
sessiz filmler gibi kararır
kapanırım karanlık bir yazıyla
dıştan içe doğru sarkar kollarım

Kim gösterebilir bana denizin tersine akmadığını
baş aşağı sarkmadığını ağaçların
-O zaman bir mavilik olarak bağışlanırdı bize dünya!

Vaktinden önce geçmiş kadınlarda
karşıma çıkıyor annem

-Yalnızlık hacim tutmaz bu dünyada!

ki derinden kalkışan ağrı gibi
döker yaralarını
ağaçlar
ağaçlar dünyanın karşılıksız çılgınları

Beni bırakın gömeyim yüzümü ellerime
ama hangi yüzümü ama hangi ellerime

Esasa ilişkin bilgiler:
Hiçbir biçim anlamını dolduramaz
dolayısıyla boştur

Hiçbir köprü karşıya geçirmez ayrıca

NÂZİM HİKMET

FERYÂD-I VATAN

Sisli bir sabahtı henüz
Etrafı bürümüştü bir duman
Uzaktan geldi bir ses ah aman aman!
Sen bu feryâd-ı vatani dinle işit
Dinle de vicdanına öyle hükmet
Vatanın parçalanmış bağı
Bekliyor senden ümit.

20 Haziran 1329 [3 Temmuz 1913]

CENGİZ KILÇER
(1966)

KIZIL KUĞULAR GECESİ

arif damar yoldaşıma 82. yaşı için

atlarımızın yelelerini düğümleyip
ay sulardan silinmeden
kalkıp bir erken ortaçağ evindeki
beşiğin bıraktığı izlerden
kızıl kuğular gecesine gidelim

kızıl kuğular gecesine gidelim
bilirsiniz biraz da bozkırdır bir atı biçimleyen
ama sonsuz biçimleyen

kızıl kuğular gecesine gidelim
geçip nehirlerin gümüş yatağından
ey! gece nedir? kana methiyeden başka
ey! gece nedir diyelim

kızıl kuğular gecesine gidelim
şu kadar siyah beyaz resimlerden
biraz kederli, biraz şaşkın kaputsuz ve postalsız
kan yağardı diyorum durmadan kan üstümüze
şu kadar gönülsüz ve kur'asız kanlı teskerelerden

kızıl kuğular gecesine gidelim
kalsın mostralıklar, saat kuleleri, oteller, teslisçiler
şu kadar şehrin diyorum
şu kadar şehrin kırık aynasından
bir kuşun içindeki dağ devrilmeden

onursal çingene unvanı göğsümüzde
elimizde çiçeklerle -vekaleten
mezarlık ziyaretinden dönelim
**şefik, reşat, şevki ve daha niceleri
bilirsiniz biraz da anılardır bir hayatı biçimleyen
ama sonsuz biçimleyen

ay sulardan silinmeden

kızıl kuğular gecesine gidelim
ölü gelinlerden
kanlı düğün ikindilerinden
meleklerden
ve iblislerden
ve soğuktan
ve tipiden

kızıl kuğular gecesiydi
“çok uzak bir yüzyılda bir tek gün yüzyıllarca sürmüştü”
diyelim

ey kadim ve unutulmuş tanrı
ışığımız kör edecek sizi
ey borsa işlemleri
spekülatörler
homo economicus
hisse senetleri
para piyasaları
ey kadim ve unutulmuş tanrı
söyle onlara
unutulmuş ve kadim olarak
çünkü onlar ayaksız ata binmişlerdir
ve gölgesizdirler
çünkü karanlık ve korkaktır
içlerine dönük yatağanları

tam üç gün güç gece kar yağdı
**tam üç gün güç gece kar yağdı
bizim de kömürümüz bitmiş, mangalda kıvılcım kalmamış
ama iki kardeş elimizi mangala uzatıyoruz.

103

masumiyet çocukluğun hakikatidir diyelim

ele güne karşı çıplak
dağlara karşı
kana karşı
pıhtıya karşı
ardımızda ölüm
dilimizde kırağı
atlarımızın yelelerini düğümleyip
kızıl kuğular gecesine gidelim

kardeşler ey kardeşler “bugün esir, yarın her şeyiz”

“çok uzak bir yüzyılda bir tek gün yüzyıllarca sürmüştü”
diyelim

* şefik hüsnü değmer, reşat fuat baraner, şevki akşit
** arif damar

NÂZİM HİKMET

ZAFERE DAİR

Korkunç ellerinle bastırıp yararı
dudaklarını kanatarak
dayanılmakta ağrıyla.
Şimdi çıplak ve merhametsiz
bir çığlık oldu ümid...
Ve zafer
artık hiçbir şeyi affetmeyecek kadar
tırnakla sökölüp
koparılacaktır...

Günler ağır.
Günler ölüm haberleriyle geliyor.
Düşman haşin
zalim
ve kurnaz.
Ölüyor çarpışarak insanlarımız
- halbuki nasıl hakketmişlerdi yaşamayı -
ölüyor insanlarımız
- ne kadar çok -
sanki şarkılar ve bayraklarla
bir bayram günü nümayişe çıktılar
öyle genç
ve fütursuz...

104

Günler ağır.
Günler ölüm haberleriyle geliyor.
En güzel dünyaları
yaktık ellerimizle
ve gözümüzde kaybettik ağlamayı :
bizi bir parça hazin ve dimdik bırakıp
gözyaşlarımız gittiler
ve bundan dolayı
biz unuttuk bağışlamayı...
Varılacak yere
kan içinde varılacaktır.
Ve zafer
artık hiçbir şeyi affetmeyecek kadar
tırnakla sökölüp
koparılacaktır...

1941, Sonbahar...

OZAN ÖZGÜR
(1966)

KASAPLAR KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI

Değerli meslektaşlarım, muhterem jurnalistler
Adetten olduğu için ev sahibinin açması oturumu
Ve külliye emektarı olarak mesleğimizin
Almış ve yerine getirmiş oluyorum bu onuru
Evela işaret ve bu vesileyle teşekkür etmek isterim ki
Fevkalade isabetli oldu
Kongre için seçilmesi memleketimizin
Malûm, yeni bin yılın eşiğindedir
Bir adım sonrası ikibin
Bu seçimle sönmüş olmalı tüm ümidi
Etileri, yünleri ve hürriyetleri için karar bekleyen gafillerin
Seçimimiz: Kasaplığın en kanlı cenneti!..

NÂZİM HİKMET

GAZETE FOTOĞRAFLARI ÜSTÜNE

3

Adnan Bey

Türküler söylendikçe Türk diliyle
Seni seviyorum gülüm, dendikçe Türk diliyle
Türk diliyle gülünüp
Türk diliyle ağıtlar yakıldıkça, Adnan Bey,
ben anılacağım,
anılacak Türk diliyle size sövüşüm.
Tarlalarımıza girmiş değil sizin gibisi yaban domuzunun.
Şehrimiz görmüş değil yangının sizden kanlısını.
Bir adınız var, Adnan Bey, adımıza benzeyen.
Dilimiz kuruyor dilimizi konuştuğunuz için.
Bitten, açlıktan, sıtmadan betersiniz.
Yüz Türkiye olsa
elinizden de gelse
yüzünü de zincire vurur
yüz kere satarsınız.
Milletimin en talihsiz gecesi
ana rahmine düştüğünüz gecedir.

SALİH AYDEMİR
(1967)

ULUKIŞLAK BEŞİĞİ

ilhami karakaya için

ters yüz edilen hayatın kalbinde
bizi bekleyen bir şimdi var mı

ulukışla'da beş
dışlanmış yıldızlar vaktinde sızıyor yola
unutmadım ellerimde ekşiyen ellerin kokusunu
üşüyebilirsin, ulukışla'da ölüm beş...

ilk merhabada soğuk baharlar geçiyor yüzümüzden
akşamların kışından ve mevsimlerinden
unutulur gibi değildi dışarıda yağın yağmur
çıkabilirsin, hile yok; saatler henüz beşe alınmadı

uykuya vurur alkoldeki her pişmanlık
ereğli yol üstü ölümümüz bizim
pozantı dar, çifte yalnızlıklar taşır

108

susmanın beşi geçilir ulukışla'dan
garından ve yer üstü vagonlarından

toz taşır ayaklarında her çocuk
içimde herkese yetecek "ben" yok
beşinden önce ulukışla olmalıyım

ama şiir bu dünya...
seni ulukışla'dan geçerken bile kıskanır...

NÂZİM HİKMET

BAHRİ HAZER

Ufuklardan ufuklara
Ordu ordu köpüklü mor dalgalar koşuyordu;
Hazer rüzgârların dilini konuşuyor balam,
konuşup coşuyordu!
Kim demiş "çört vazmi!"
Hazer ölü bir göle benzer!
Uçsuz bucaksız başı boş tuzlu bir sudur Hazer!
Hazerde dost gezer, e.....y!..
düşman gezer!

Dalga bir dağdır
kayık bir geyik!
Dalga bir kuyu
kayık bir kova!
Çıkıyor kayık
iniyor kayık,
devrilen
bir atın
sırtından inip,
şahlanan
bir ata
biniyor kayık

Ve Türkmen kayıkçı
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.
Başında kocaman kara bir papak;
bı papak değil :
tüylü bir koyunu karnından yarıp
geçirmiş başına!
Koyunun tüyleri düşmüş kaşına!

TEZER CEM
(1967)

BAYAN MELANKOLİ

beni durduğun yer manzaramı değiştirir
okuyamadığın duaların amin'i benim
beni hep parmağımdan düşen yüzüklerle
yazamadığın şiirler aslında tam benlik
yolculuğunun alacamor kuyularına serilen ip
çıkamadığın seslerin kırdığı benim

ilk hamlen duruyor dudağımın kanında
bir giren hiç çıkamıyor kutsal yanlışlığımdan
zift ve zifir ile yüz veriyorum aşka
suyuna kaynıyor etim lif lif ve liğme
izzet-i lezzet sunağından bir sofraya
sözlerin düşüyor sebepsizliğimden
duymaz öğüt söylemeye tamda

beni sevdiğin yer dünyamı değiştirir
gidemediğin yıldızların uzağı benim
beni hep gözlerimde yanan şiddetlerden
ağlayamadığın durumlar aslında tam benlik
yalnızlığının eğreti misafirliğine bağlanan ip
sıkıldığın günlerin öldüğü benim

112

sapsarıdan geliyorum delirdiğim
yerler acıyor anılar zamanında
icabında atlıyorum buradan
yarın o büyük dileğin kanatlarında
hiç koyamadığım yan yana noktalarda
aşk menzirimden yetişiyorum sana
en uzak yerinden tutmaya

beni anlattığın yer sözlerimi değiştirir
gürültüsünden korktuğun gök benim
beni hep çocukluğuma giden vagonlarda
uzatılmış vedalar aslında tam benlik
çıkamazlarının dağınık arzularına gerilen ip
inceldiğin yerlerin koptuğu benim

NÂZİM HİKMET

BULUT MU OLSAM

Denizin üstünde ala bulut
yüzünde gümüş gemi
içinde sarı balık
dibinde mavi yosun
kıyıda bir çıplak adam
durmuş düşünür.

Bulut mu olsam,
gemi mi yoksa?
Balık mı olsam,
yosun mu yoksa?..
Ne o, ne o, ne o.
Deniz olunmalı, oğlum,
bulutuyla, gemisiyle, balığıyla, yosunuyla.

METİN KAYGALAK
(1968)

BİNGÖL KANTATI

Şimdi bu çocuklar ki
bu gökyüzünü toplayıp gelmişler buraya
buraya, yani karanın o kendinden utanan karasına
o yağız delikanlılar
o çatal yürekler
niçin
dürmadan bağıırıp dursunlar:
- cumhuriyet geçiyor bak!
Trampet sesleri
sonra uzak bir majör ellerini kaldırsın
- ki Bingöllü bir Batılıdır
Son bir kez
kuzeyli bir tonajla
o tuhaf iki çocuğuyla Linz'in
hep birlikte Wagner'i sevelim
- bu trombon iflah etmez adamı.

NÂZİM HİKMET

NİKBİNLİK

Güzel günler göreceğiz çocuklar,
güneşli günler
göre-
-ceğiz...
Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar,
ışıklı maviliklere
süre-
-ceğiz...
Açtı mıydı hele bir
son vitesi,
adedi devir.
Motorun sesi.
Uuuuuuy! çocuklar kim bilir
ne harikûlâdedir
160 kilometre giderken öpüşmesi...

Hani şimdi bize
cumaları, pazarları çiçekli bahçeler vardır,
yalnız cumaları
yalnız pazarları..

Hani şimdi biz
bir peri masalı dinler gibi seyrederiz
ışıklı caddelerde mağazaları,
hani bunlar
77 katlı yekpare camdan mağazalardır.
Hani şimdi biz haykırırız

Cevap :
açılır kara kaplı kitap:
zindan..

Kayış kapar kolumuzu
kırılan kemik
kan.

Hani şimdi bizim soframıza
haftada bir et gelir.

Ve
çocuklarımız işten eve
sapsarı iskelet gelir..

Hani şimdi biz...
İnanın :
güzel günler göreceğiz çocuklar
güneşli günler
göre-
-ceğiz.

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar,
ışıklı maviliklere
süre-
-ceğiz.....

DERYA ÖNDER

FOTOĞRAF

ispinoz beslerdi babam
ahşap kafesinde yalnızlığın
içinde beslerdi
gidebilme isteğini

bilmezdi annem saçlarımı örerken
elleri yoksa bile
sabah akşam
sabah akşam
neden ispinoz beslerdi babam

daha iyi diyorum bu
onun seyyad olmasından

kimbilir, çerçevesi olmasa
söküp atacaktı belki de
sokağa bakan camları
kaçabilme korkusundan

anladım bir gün
ne ispinozdu
ne yalnızlığı ahşabın
düşüp kırılan kalbiydi babamın
şıp
şıp
üstümüze damlayan

atıyorum bak havaya
kimin önüne düşerse
kafası kopmuş ispinoz
odur yaşamda kazanan

sazlığını özleyen ney gibi
özlemek bilmez insan
tut hadi tuut

NÂZİM HİKMET

SÜKÛT

Dışarda,
kara zıpkasında kızıl sirmalar yanan
bir eşkiya hali var
basabas çakmak çalan havalarda...

Dışarda,
kara kulak bıçaklarla horon oynuyor
askeroz deresinden yirmi huvarıda...

Dışarda...

Biz içerde susuyoruz,
sükûtumuzun boynuna saplı değil
kara bir kartalın kanadından kopan bir ok...

Dışarda...

Biz içerde susuyoruz,
sükûtumuzun sırtında düğmeleri ilikli
eski bir redingot yok...

Dışarıda
yüzüyor ateş gemiler gibi rüzgârda
sarı
safranların
kokuları...

117

Dışarda...

Biz içerde susuyoruz,
bir fişek yatağında kurşun nasıl susarsa.
Haykırısın sıkıysa sükûtumuzdan hızlı
gökkubbenin altında öyle bir sada varsa!!!

Dışarda,
karanlıklarda
çatırıyor deniz böğründen vurulmuş bir orman gibi...

Biz içerde susuyoruz,
susuyor zindan
kanı içine akan
yaralı bir hayvan gibi...

1929

KEMAL VURAL TARLAN
(1974)

EBEDİ BARIŞ İÇİN BİLDİRİ...

Gecenin içinde gençler geçiyor zafer şarkılarıyla
Omuzlarında ölülerimizin naaşları

Kederli yüzlerle kadınlar bekliyor kapı diplerinde
Daha ne kadar sürecek bu cenaze merasimi
Diye bağılıyor cumartesi anneleri

Gece vardiyasından
Gök boşalıyor fabrika kapılarında

Adı barış olan o nazlı kadının teni örseleniyor
Barış sevencilerin hoyrat okşayışlarıyla

Savaş naraları atıyor manşetlere sermaye kalemşorları
Ve boy boy posterleri basılıyor "Afgan kızının"
Büyük puntolarda timsah gözyaşları

Cephesiz savaş çağıdır aslında postmodernizm
Atla atomun savaşı yani

118 Korkunun adresi olmasın diye çocukların gözleri
Açlıktan kurumasin diye kadınların memeleri
Taşimasın diye çocuklarımız yoldaşlarının ölülerini
Termonükleer patlamayla solmasın diye bu mavi yeşil küre
Uyanalım diye bu sanal karabasandan

Orda Lenin'in yurdunda yerlere düşen
O al-kızıl bayrak
Yükselmeli yeniden göğün omuzlarından.

GÜZ 2001

NÂZİM HİKMET

BEYAZIT MEYDANI'NDAKİ ÖLÜ

Bir ölü yatıyor
on dokuz yaşında bir delikanlı
gündüzleri güneşte
geceleri yıldızların altında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
ders kitabı bir elinde
bir elinde başlamadan biten rüyası
bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
vurdular
kurşun yarası
kızıl karanfil gibi açmış alnında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatacak
toprağa şıp şıp damlayacak kanı
silâhlı milletim hürriyet türküleriyle gelip
zaptedene kadar
büyük meydanı.

Mayıs 1960

CENK GÜNDOĞDU
(1976)

GÜL DÖNÜMÜ

güneş yer değiştiriyor kediyle
avukatlar cüppelerini giyiyor
yanlış bir çivi gibi dönüyor saat
aile mahkemesi on buçuk
kat dört, buradan
göğe yakın her şey
simitçiler, mübaşirler, çay ocağı, teksir makinası

merdivenler beni yürüŖe diyorum
parmağım hemen düşmez sözünden

sıraya giren yeryüzünü bozuyor
onbeşlik dört jandarma iki sten
camlarına yapıştırdıkları göğe doğrularak
karar sayfalarına yürüyen mektuplar
gibi mahkumlar durmadan parmaklarını yokluyor

adliyede bir bankta
bir fotoğraf gibi kendime bakıyorum
o düşünceli avluya

120

ne söylediysem saatlerin ayarı değişmedi!

ağıdını yakan eviçleri
masaya dağılan küçük zaman
saçlarımızı yoran aynalar
eşiğin çocukluğuna toplanıyor
seyyar satıcılar, oyunbozanlar, akbabalar...
yetişin, yetişin bir içimlik sigaralarla
çünkü gitmek yalınayak düşünüyor

peki bize inanan bu gök
aklını geçirir miydi kalbimizden
iki kiş için ateş yaktığımızı görse

güller neresinden tutacağını düşündüğüm
şu günler gibi boğuluyor, evim
ters dönmüş bir sokakla elden çıkıyor

herkes gitmiş, bu anahtar hangi kapıyı açar şimdi!

NÂZİM HİKMET

KARIMA MEKTUP

33-11-11

Bursa

Hapisane

Bir tanem!

Son mektubunda :

"Başım sızlıyor
yüreğim sersem!"
diyorsun

"Seni asarlarsa
seni kaybedersem;"
diyorsun;
"yaşıyamam!"

Yaşarsın karıcığım,
kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgarda;
yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı
en fazla bir yıl sürer
yirminci asırlılarda
ölüm acısı.

Ölüm

bir ipte sallanan bir ölü.

Bu ölüme bir türlü

razı olmuyor gönlüm.

Fakat

emin ol ki sevgili;

zavallı bir çingenenin

kıllı, siyah bir örümceğe benzeyen eli
geçirecekse eğer
ipi boğazıma,

mavi gözlerimde korkuyu görmek için

boşuna bakacaklar

Nâzıma!

Ben,
alaca karanlığında son sabahımın
dostlarımı ve seni göreceğim,
ve yalnız
yarı kalmış bir şarkının acısını
toprağa gütüreceğim...

Karım benim!
İyi yürekli,
altın renkli,
gözleri baldan tatlı arım benim;
ne diye yazdım sana
istendiğini idamımın,
daha dâva ilk adımında
ve bir şalgam gibi koparmıyorlar
kellesini adamın.

Haydi bunlara boş ver.
Bunlar uzak bir ihtimal.
Paran varsa eğer
bana fanila bir don al,
tuttu bacağımın siyatik ağrısı.
Ve unutma ki
daima iyi şeyler düşünmeli
bir mahpusun karısı.

MEHMET ALTUN
(1977)

AŞKTAN VE DOĞUMDAN

İki nehirde yüzdüm,
İki çeşme, iki göz gibi aktı
İki dil tuttu beni, iki mendil oyası, iki meyve çiçeği...
Bundan işte Kürtçe doğdum, Türkçe seviyorum evreni
Annem diyor, bu yüzden
Hâlâ bir kahve tanesidir,
Hâlâ kapısı kilit görmemiş bir mâbet
Ne dilenci dönmüş eşîğinden, ne süte doymamış kuzu

Şimdi;
Yani mevsim açıldıkça bahara, kışın savaş olduğunu anlatır
Zemheriyi diyor,
Zemheriyi yakılmış ormandan tanıyacaksınız
Bileceksin baharın, mantarın ve böğürtlenin evi olduğunu
Başak sararmadan doycaksın toprağın hünerine
Ve keklik peşinden koşmaya...
Alabalığa, sazana ve...
Doyacaksınız,
Kır çiçeklerinin kokusuna, bir de komşuluk çayına
Dolarsa tane, çekerse başak, vakit evzeldir akçeden
Diyor ki;
-Kışı tanırsın, hazan doğum-ebesidir bu yüzden
Harmansa doyum-evi...
Annem diyor, bu yüzden Kürtçe'dir ya da
Annemdir Kürtçe...

Ya sevdiğim,
Sevdiğim ha! Ağlamak, gülmekle kardeşse
Her ömrün bir mevsimi var, her dilin bir bahçesi
Aşkı dülger gibi işleyen dilim, hattat sevgilim
Doyduğum değil, seviştığım topraksın
Sevdiğim diyorum, sevdiğim bu yüzden
Hâlâ terliyorsa gecelerinde, hâlâ kentliyse biraz
Bir evi oturmak gibi, bir adresi benimsemek yani
Sevdiğim diyorum, bu yüzden Türkçe'dir ya da
Türkçe'dir sevdiğim kadın
Bu yüzden diyorum, kimliğimin iki yüzü var
İki fotoğraf taşırım içimde, iki kat masal...

Beni iki nehre götürdüler, iki ova seçtim, iki kapalı havza...
İki okyanus kokusu, iki dalga büyüttü beni,
İki el tuttum
Biriyle büyüdüm, ötekiyle çoğaldım diyorum
Hâlâ bir mevsimi iki kez yaşıyorsam
Hem annem hem sevdiğim içindir
Bir ömrü ikiyle çarpıyorsam
Aşktan ve Doğu(m)dandır, biliyorum
Kürtçem benim, doğu(mu)m, Türkçem diyorum; aşkımdır

NÂZİM HİKMET

DON KİŞOT

Ölümsüz gençliğin şövalyesi
ellisinde uydu yüreğinde çarpan
aklına,
bir Temmuz sabahı fethine çıktı
güzelin, doğrunun ve haklının :
önünde, şirret, aptal devleriyle dünya,
altında mahzun, fakat kahraman
Rosinant'ı.

Bilirim,
hele bir düşmeyegör hasretin hâlisine,
hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek,
yolu yok, Don Kişot'um benim, yolu yok,
yeldeğirmenleriyle dövüşülecek.

Haklısın,
elbette senin Dülsinya'ndır en güzel kadını yeryüzünün,
sen, elbette bezirgânların suratına haykıracaksın bunu,
alaşağı edecekler seni
bir temiz pataklayacaklar.
Fakat sen, yenilmez şövalyesi susuzluğumuzun,
sen, bir alev gibi yanmakta devâmedecksin
ağır, demir kabuğunun içinde
ve Dülsinya bir kat daha güzelleşecek...

AHMET ANTMEN
(1979)

IRAK YERLER AÇILIRKEN

gecemizi aralıyor ıraklı kızın bakışları
aklından geçen bir dileğe tutunmuş
imkansız zamana koyar gibi ellerini
üşüdükçe, saçlarına bırakmış aşklarını

annesine kızıyor
hayır... öldü diye değil
ölüm, üç beş ötede komşu
kızıyor
yalan söylediği için
uyku öncesi masallarda
ne yapsa etse
bugün bile kesemiyor mutlu rüyaların önünü
oysa uyanıyor, uyanıyor oysa
en kızdığı da bu...

renkleri bin canlı giysiler
istiyor ki sormayın
yürüsünler insanın içine içine

126

evleri bir varmış şimdi yok
göçüğün altında kendiyile konuşurken duymuşlar
-annesi de bu huyuna kızarmış en çok-
kimseyi çağırmamış sığıştığı toprak kokusuna
yardıma diye gelenlerden o kadar çekmiş ki
hâlâ kanıyor dolunayın altında düş arası

ayıcığına bile küsmüş bir vakit
kendisinden çok kardeşiyle uyuyor diye
ama bütün sözlerini geri almış
hepsi birer ikişer yitirince karşılığını

patikleri de sökülmüş m ne
rtmeye kıyamamış bir daha ayaklarını
bıkılmış üzerini örtmekten
yaşananların
yaşamayanların

kendince şarkılar bulmuş
yangın ve toprak kokularında
bitmesinler hiç; olmaz mı bitmesinler!

bomba çukurlarında sek sek oynayanlara
bitmeyen anonslara bir de
hayatı yazmış üç beş satırda
zaten dolu bir mektupmuş
silik üzerindeki adres
şapkasından vurmuşlar getiren postacıyı
dşvermiş bir militanın yamacına

...
şimdi niye mi gözlerinde bu sevinç
yer açılacak annesine, babasına, buklelerine
açık olursa bir de ona

tanımadığı bir yurdun gölgesi
çekip gidince evlerinin üstünden

NÂZİM HİKMET

SAMAN SARISI

(...)

iki şey var ancak ölümle unutulur
anamızın yüzüyle şehrimizin yüzü
kapıcı uğurladı beni gocuğu geceye batık
yürüdüm buz gibi esen yelin ve neonların içinde yürüdüm
vakit hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarısına
çıktılar önüme ansızın
oraları gündüz gibi aydınlıktı ama onları benden başka
gören olmadı
bir mangaydılar
kısa konçlu çizmeleri pantolonları ceketleri
kolları kollarında gamalı haç işaretleri
elleri ellerinde otomatikleri vardı
omuzları miğferleri vardı ama başları yoktu
omuzlarıyla miğferlerinin arası boşluktu
hattâ yakaları boyunları vardı ama başları yoktu
ölümlerine ağlanmayan askerlerdendiler
yürüdük
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
gözlerinden belli diyemem
başları yok ki gözleri olsun
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
belli çizmelerinden
korku belli olur mu çizmelerden
oluyordu onlarınki
korkularından ateş etmeğe de başladılar artsız arasız
bütün yapılara bütün taşıt araçlarına bütün canlılara
her sese her kıvıltıya ateş ediyorlar
hattâ Şopen Sokağı'nda mavi balıklı bir afişe ateş ettiler
ama ne bir siva parçası düşüyor ne bir cam kırılıyor
ve kurşun seslerini benden başka duyan yok
ölüler bir SS mangası da olsa ölüler öldüremez
ölüler dirilerek öldürür kurt olup elmanın içine girerek
ama korktukları hem de hayvanca korktukları belli
bu şehir öldürülmemiş miydi kendileri öldürülmeden önce
bu şehrin kemikleri birer birer kırılıp derisi yüzülmemiş
miydi
derisinden kitap kabı yapılmamış mıydı yağından sabun
saçlarından sicim
ama işte duruyordu karşılarında gecenin ve buz gibi esen
yelin içinde sıcak bir fırancala gibi
vakit hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarısına
(...)

FATİH YAŞLI
(1979)

HÂLÂ HAYATTASIN

Kar yağdı ve kapandı yolların
Adı okunmuyor diye hava raporlarında
Kendine küsmüş bir mezrasın

Kimse taşıyamaz artık seni
Alanlar tutup bağrına basmaz
Derlenip dürülmüş ve unutulmuş çoktan
Rüzgârlar yorgunu bir pankartsın

Sıfırları atmadın ömründen de
Tuttun sesini tedavülden kaldırdın
Yapısal uyum, stand by, istikrar tedbirleri
Haylamaz artık seni, uslandırmaz
İçki masalarında çoğalıyor cari açığın

İsmim diye başlayacak olsan fetret sayılıyor
Yazsan kusursuz bir cinayet
Boğsan da içindeki bütün şehzadeleri
Baştan ayağa kardeş kavgasıdır

130

Kim inkâr edebilir ki bu dünyayı sevmediğini
Upuzun bir intihar olsan da, bak hâlâ hayattasın

NÂZİM HİKMET

MAVİ LİMAN

Çok yorgunum, beni bekleme kaptan.
Seyir defterini başkası yazsın.
Kubbeli, çınarlı mavi bir liman.
Beni o limana çıkaramazsın...

Balçık, 1 Temmuz 957

GÖKHAN ERKAN
(1979)

SABAN, SAPAN VE ÇEKİÇ ÇOCUKLAR

Kırık penceresi odamın sapan emeği
olsundu neşesi keşke kırsın çocuk
Neşe çocukların ölüm kuşlara
Bir kuş vurmakla olsa da
olsun neşe çocuk

Yaşı kadar duramadı hiç
Kovalanır adım atladi üstünden
çocukluğunun
Koşar adım
üstünüzden
Kaçar adım

sobelenmiş çocuklar rap diye...
of...
cop diye...boya...vardiya...peçete...tiner...simit...diye
diye

Kentinizde çocuk
Hiç var mıydı acaba
Olsa görürdünüz
Eldiven alırdınız açlığını sorardınız
Yokmuştu demek ne mutlu

Siz okuma türünden bilirsiniz fötr efendim sokakları

Kim bilir kaç bahar başka çocuktum
nasıl utanmam akranımdan:
"Dizlerimde çiçekler açmış allı yazmalı nakış gibi işlerdi
annem
Görse boncuk döker gözlerinden
Yağmurdu çünkü ayağımda lastik çarıkta
Hangi köyün göbeğinde kaldı"

Şapkeyi atıp havalandırırsanız gözlüklerinizi taksanız
Belki iyileşir astigmatınız
Düşseniz dizüstünüze
anneniz gelse
aklınıza

siz kaç bahar hangi çocuktunuz?

NÂZİM HİKMET

MOR MENEKŞE, AÇ DOSTLAR VE ALTIN GÖZLÜ ÇOCUK

Abe şair,
bizim de bir çift sözümüz var
"aşka dair."
O meretten biz de çıkarız
biraz..

Deli çiğlıklar atıp avaz avaz
burnumun dibinden gelip geçti yaz
sarı
tahta vagonları
ter, tütün ve ot kokan
bir tiren gibi.

Halbuki ben
istiyordum ki gelsin o
kırmızı bakır bakracında bana
sıcak süt getiren gibi...

Fakat neylersin,
yaz böyle gelmedi,
yaz böyle gelmiyor,
böyle gelmiyor, hay anasını... şey!..

EEEEEEEEEEY...
kızım, annem, karım, kardeşim
sen
başında güneşler esen
altın gözlü çocuk,
altın gözlü çocuğum benim;
deli çiğlıklar atıp avaz avaz
burnumun dibinden gelip geçti de yaz,
ben, bir demet mor menekşe olsun
getiremedim
sana!

Ne halte dek,
dostların karnı açtı
kıydık menekşe parasına!

1930

HÜSEYİN ÇUKUR
(1980)

BEBEK

Filistin'de ölen çocukların anısına

I

Kopartılmış yaşamdan
kesilerek, upuzun göbekbağı.
Kanarak içememiş cansuyunu
göğsünden
toprak anasının,
çevirememiş bir daha bakışını
aydınlığa.

II

Başlamak yarısıysa bitirmenin,
nasıl inandıracağız yaşamaya
günçiçeğini.

NÂZİM HİKMET

ÇOCUKLARIMIZA NASİHAT

Hakkındır yaramazlık.
Dik duvarlara tırman
yüksek ağaçlara çık.
Usta bir kaplan
gibi kullansın elin
yerde yıldırım gibi giden bisikletini..
Ve din dersleri hocasının resmini yapan
kurşunkalemle yık
Mızraklı İlmihalın
yeşil sarıklı iskeletini..
Sen kendi cennetini
kara toprağın üstünde kur.
Coğrafya kitabıyla sustur,
seni "Hilkati Âdem"le aldatanı..
Sen sade toprağı tanı
toprağa inan.
Ayırdetme öz anandan
toprak ananı.
Toprağı sev
anan kadar...

EFE DUYAN
(1981)

HAYAT BİLGİSİ

yorgunlukla doludur yalnızca
her gece, günleri geçirdiğim siyah poşet
kısa bir sohbet karşılığında
kurtuluş parkında ayyaşlara dağıttım biraları;
yeniyetme bir kokoreççiye, Sakarya'yı tarif etmeyi
sana bırakıyorum...
düşlerin hep birlikte tökezlediği sokaklarda
kova kalecileriyle mahalle maçları olmasa
kimin aklına gelir
kallavi bir küfürle savuşturmak bezginliği

boş bir cüzdan gibi cebimde hep çocukluk
top oynadığımız kola kutusu
kaşımnda hâlâ;
hani teneffüslerde almıştık diplomamızı...
bir ders boyunca kırpmadan gözümü
bakabilmekle övünürdüm ön sıradaki kıza,
sözümüz sözdü, nerde ilan yapıştırmak yasaktır tabelası
varsa
bir güzel kapatacaktık üstünü,
bütün üzgünlere
bunun bir yanlışlık olduğundan bahsedecektik.
şimdiyse, herkes bir yalnızlıktır tutturmuş
yaşamı geçiştirme derdinde... ya ben?
anahtarlığımda asılı ilk sevgilim
var mı denemediğim kapı?
hâlâ mektuplarını çıkaramadım içimden
yırtıkça tıka basa çekmeceler..
seksek oynarken kavga eden kızlar olmasa,
olmasan, giyimine göre müşteri beğenen taksici,
sabah aksiliği üzerinde bir kasiyer
kepenkleri açarken can sıkıntısı olmasa, sen olmasan
Ulus'ta tezgahlarından tamamlamak
gelmezdi aklıma yarım kalmış bir şiiri;
ortalıkta biraz yoksullukla, altlarda kalmış
biraz daha yoksulluk vardı

Gençlik Parkı'ndan kaybolana kadar,
şaşaalı bir masalın bütün palavralara omuz attığı
yaşamlar seriliydi banklara
ne bulamadıysam herkesten eksikti
yine de, puslu bir sabah temizlik yaparken
garsonun birine günaydın demeyi
sana bırakıyorum...

bugün hiç kaytarmadım
iki kere de güneşe bakıp
mutluluğu seçmeye çalıştım;
güzel bir günbatımı sordum yolda
herkes
başka yere bakarken sustu.

konuşmak
Ankara'da asılacak tramvay arayan çocuklara kalsın

günlerden yine çikrikçi yokuşu
sigara kağıdına sarılı umut
çok denedim bırakmayı,
olmadı...
yorgunlukla iyi kötü geçinip gidecektik ya,
sevgiyi yakama tutturacak kimse kalmamış yanımda
sabah ayazına meydan okuyordu bir simitçi
bir çay içmeye çağırdım eve
giderken de biraz
inat sıkıştırdım avucuna

önümüze nizami ölçülerde çim sahalar seriliydi sanki,
ama doksanıncı dakkaya bir frikik ayırttım tam Sergenlik
birkaç pas hatası yapmışız çok mu?
defalarca söyledim,
hayat bilgisi dersinde tek şey öğretilmelidir:
ikinci el ömrün dışında
Ulus'ta her şey bulunabilir...
Gençlik Parkı'nda bir gölet
kafa tutuyorsa açık denizlere
lafı olmasın aramızda sevginin
bak ömrümü yakın tutuyorum ömrüne
buz tutmuş Ankara'sında bütün sakarların
birbirimizin düşlerine tutunalım diye

NÂZİM HİKMET

OTOBİYOGRAFI

1902'de doğdum
doğduğum şehre dönmedim bir daha
geriye dönmeyi sevmem
üç yaşında Halep'te paşa torunluğu ettim
on dokuzumda Moskova'da komünist Üniversite öğrenciliği
kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu
ve on dördümden beri şairlik ederim

kimi insan otların kimi insan balıkların çeşidini bilir
ben ayrılıkların
kimi insan ezbere sayar yıldızların adını
ben hasretlerin

hapislerde de yattım büyük otellerde de
açlık çektim açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek
yok gibidir

otuzumda asılmamı istediler
kırk sekizimde Barış madalyasının bana verilmesini
verdiler de
otuz altımda yarım yılda geçtim dört metre kare betonu
elli dokuzumda on sekiz saatta uçtum Pırağ'dan Havana'ya

138

Lenin'i görmedim nöbet tuttum tabutunun başında 924'te
961'de ziyaret ettiğim anıtkabri kitaplarıdır

partimden koparmağa yeltendiler beni
sökmedi
yıkılan putların altında da ezilmedim

951'de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne
ölümün
52'de çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü bekledim ölümü

sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım
şu kadarlık haset etmedim Şarlo'ya bile
aldattım kadınlarımı
konuşmadım arkasından dostlarımın

içtim ama akşamcı olmadım
hep alınımın teriyle çıkardım ekmek paramı ne mutlu bana

başkasının hesabına utandım yalan söyledim
yalan söyledim başkasını üzmemek için
ama durup dururken de yalan söyledim

bindim tirene uçağa otomobile
çoğunluk binemiyor
operaya gittim
çoğunluk gidemiyor adını bile duymamış operanın
çoğunluğun gittiği kimi yerlere de ben gitmedim 21'den
beri
camiye kiliseye tapınağa havraya büyücüye
ama kahve falıma baktırdığım oldu

139

yazılarım otuz kırk dilde basılır
Türkiye'mde Türkçemle yasak

kansere yakalanmadım daha
yakalanmam da şart değil
başbakan filân olacağım yok
meraklısı da değilim bu işin
bir de harbe girmedim
sığınaklara da inmedim gece yarıları
yollara da düşmedim pike yapan uçakların altında
ama sevdalandım altmışıma yakın
sözün kısası yoldaşlar
bugün Berlin'de kederden gebermekte olsam da
insanca yaşadım diyebilirim
ve daha ne kadar yaşarım
başımdan neler geçer daha
kim bilir.

**Bu otobiyografi 1961 yılı 11 Eylülünde
Doğu Berlin'de yazıldı.**

GONCA ÖZMEN
(1982)

BÖLÜNMELELER

I

Kusura vardım
Benimdir dedim bu eski söz

Kime açıldıysa kapılar
Kapananı benim dedim

Beni bir avuntudan öldürmüşlar
De ki bir sıkıntının içini oymuşlar

Böyle böyle sezdim dilin de sabrı var
Akşamdan hızla geçen sesin de

II

Biter şimdi gecenin susmayan ağızı
Eğer beni söze doğru karanlık

140

O eski dudaklarla düşlemek seni
Boynunun bahçesini bu ölü dudaklarla

Tenin altında bir usul bezginlik
Yapraklar geçiyor bir çocuk dalgınlığından

Denizin henüz bitmediği
Daralıp daralıp genişlediği her şeyin

III

Yerinde dursun su dalgınlığı
Ben kendimi yaprağa sunacağım

Nasıl sa geri dönecek kuruttuğum söz
Bir çiçeğin açışını andıracağım

Gecenin getirdiği ne varsa ona inanacağım
Hem inanmak çocuksu yanımızdan gelir

Bir çocuğun akıyla harflerinizi dolanacağım

IV

Sonra bir yalnızlığı denemek oluyor her şey
Üç beş sandalye yetiyor hüznü ağırlamaya

Akşamları getirdiğim yorgunluk beni anlatmıyor
Durmadan okşuyorum tüyelerini gecenin

Çiçekler büyük bir yokluğa bakıyor
Gitsem gitsem bir solgunluğa gidiyorum

Yüzümde kelebekler ölüyor

NÂZİM HİKMET

MASALLARIN MASALI

Su başında durmuşuz
çınarla ben.
Şuda suretimiz çıkıyor
çınarla benim.
Şuyun şavkı vuruyor bize,
çınarla bana.

Su başında durmuşuz
çınarla ben, bir de kedi.
Şuda suretimiz çıkıyor
çınarla benim bir de kedinin.
Şuyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, bir de kediye.

Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, bir de güneş.
Şuda suretimiz çıkıyor
çınarın, benim, kedinin, bir de güneşin.
Şuyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, bir de güneşe.

142 Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.
Şuda suretimiz çıkıyor,
çınarın, benim, kedinin, güneşin, bir de ömrümüzün.
Şuyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.

Su başında durmuşuz.
Önce kedi gidecek
kaybolacak suda sureti.
Sonra ben gideceğim
kaybolacak suda suretim.
Sonra çınar gidecek
kaybolacak suda sureti.
Sonra su gidecek
güneş kalacak,
sonra o da gidecek.

Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.
Su serin,
çınar ulu,
ben şiir yazıyorum,
kedi uyukluyor,
güneş sıcak,
çok şükür yaşıyoruz.
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.

143

7 Mart 1958
Varşova - Şvider

ALTAN TÜREL
(1985)

SEK SEK

Tebeşir izi iki kutu
Okul çıkışlarında.
Patlak meşin
Yerini buluncaya kadar.

Yağmurdan kalma ayak izleri,
Tenha kış.
Kar,
Sesini duyur!

Beklerdi,
Çalsın zil.

Tutuşu zor kaçışlarda ellerim.
İlk gecesi bendim paylaşılan.
Kaçılan benim.
Haklı.
Aslında zor
Duymak zilin bitimini.

144

Hiç beklemedim ben.
İlktim
Soluğumu paylaştım bahçeyle.
Taşımı attım kutulara,
Tebeşire geldi gölgesi.

Değil pişmanlık,
Sitemdir çocukluğuma.
Kar üşütmedi beni hiç.

Çocuktum,
İslandım bir tek.

NÂZİM HİKMET

BEŞ SATIRLA

Annelerin ninnilerinden
spikerin okuduğu habere kadar,
yürekte, kitapta ve sokakta yenebilmek yalanı,
anlamak, sevgilim, o, bir müthiş bahtiyarlık,
anlamak gideni ve gelmekte olanı.

1946

S. ASLI GÜNDOĞAR
(1985)

ARARKEN

1.
heceleşem her bir adımımı
anlar mısın
cümlesiz bir ben
kabulün mü?

nüşhalar biriktirdim sana
elimden her defasında kayan balonlar
çocuklara yolunu sordum
su içtim nasırlı avuçlardan
kana kanaya

2.
bir girdap oldun sonra
soluğun boynunu eğdi
adımların birer lâl

rüzgar iteledikçe arkamdan
söz oldu adımlarım
yol buldu...

içimde hep bir bahar yortusu
renk cümbüşü alabildiğine
sudan heykeller kadar sahici...

3.
takvim taş basmış yapraklarına
kabullenememiş geçen günü
imla hatalarıyla dolu bir yolculuk ömür

fark ettin mi?
zaman hep solladı beklentileri
ondan mı hep dışımızda aradık kendimizi

bu kahkaha kimin?
sorular ıraksatıyor gölgemizi

bilerek mi yıprattık
içinde adımız geçen kitapları
eskitmek, yoksa
bütünleşmek miydi?

NÂZİM HİKMET

BELKİ BEN

Belki ben
o günden
çok daha ewel :
köprü başında sallanarak
bir sabah vakti gölgemi asfalta salacağım.

Belki ben
o günden
çok daha sonra :
matruş çenemde ak bir sakalın izi
sağ kalacağım...

Ve ben
o günden
çok daha sonra;
sağ kalırsam eğer,
şehrin meydan kenarlarında yaslanıp
duvarlara,
son kavgadan benim gibi sağ kalan
ihtiyarlara
bayram akşamlarında keman
çalacağım..

Etrafta mükemmel bir gecenin
ışıklı kaldırımları
ve yeni şarkılar söyleyen
yeni insanların
adımları...

1930

EKİN KEÇECİOĞLU
(1986)

KUŞBAKIŞI

Onlar
Henüz olmamış bir yalanı deniyorlar:
bekle-mek ve kavuş-mak
Başucunda umacı çakallar
Asla tutmayacak(!) bir karabüyyü tazeliyor yıllardır
Son modaymış oyuncakları

Soruyorlar şaşkınlıkla çoğu zaman
"hani biz eskiden
hangi rastlantıyı kucaklamak için
arşinlardık şu kanlı meydanı?"

Güneş tam tepede
Şimdi mumboyayla çizgilenmiş
"kurtarılmış topraklar"
Ve sevdiklerimizin güzelim yüzleri
benzemez asla
ne ıslanmış çay şekerine
ne de kirletip attıkları kağıttan mendile...

148 Öfkenin ve acının kılçıklı dilini ısırırken
Mezopotamya , kuşun kanadının ilk yorulduğu
Arsızlık çoktan gelip oturmuş son varanın postalına.

Umut ki en eski ezberidir onların...

NÂZİM HİKMET

BİR HAZİN HÜRRİYET

Satarsın gözlerinin dikkatini, ellerinin nurunu,
bir lokma bile tatmadan yoğurursun
bütün nimetlerin hamurunu.
Büyük hürriyetinle çalışırsın el kapısında,
anani ağlatanı Karun etmek hürriyetiyle,
hürsün!

Sen doğar doğmaz dikilirler tepene,
işler ömrün boyunca durup dinlenmeden yalan
değirmenleri,
büyük hürriyetinle parmağın şakağında düşünürsün
vicdan hürriyetiyle,

hürsün!

Başın ensenden kesik gibi düşük,
kolların iki yanda upuzun,
büyük hürriyetinle dolaşip durursun,
işsiz kalmak hürriyetiyle,
hürsün!

En yakın insanınmış gibi verirsın memleketini,
günün birinde, meselâ, Amerika'ya ciro ederler onu
seni de büyük hürriyetinle beraber,
hava üssü olmak hürriyetiyle,
hürsün!

149

Yapışır yakana kopası elleri Valstrit'in,
günün birinde, diyelim ki, Kore'ye gönderilebilirsin,
büyük hürriyetinle bir çukura doldurulabilirsin,
meçhul asker olmak hürriyetiyle,
hürsün!

Bir âlet, bir sayı, bir vesile gibi değil
insan gibi yaşamalıyız dersin,
büyük hürriyetinle basarlar kelepçeyi,
yakalanmak, hapse girmek, hattâ asılmak hürriyetiyle,
hürsün!

Ne demir, ne tahta, ne tül perde var hayatında,
hürriyeti seçmene lüzum yok
hürsün.
Bu hürriyet hazin şey yıldızların altında.

1951

